

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
3 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Focea apare în fiecare
Sâmbătă.

Unirea

Insertiuni:

Un şir garmond:
odată 14 fil., a doua
oră 12 fil., a treia
oră 10 fil.

Tot ce priveşte foia,
să se adreseze la: Re-
dacţiunea şi admini-
straţiunea „Unirea”
în
Blaş.

Foce bisericescă-politică.

Anul XIV.

Blaş 9 Iuliu 1904.

Numărul 28.

Cătră P. T. Abonenți.

Începându-se semestrul al 2-lea rugăm pe On. abonenți, să binevoiască a-și renoi abonamentul; iară cei ce sunt în rezonanță să ne trimită fără amânare suma datorită, căci foaia are lipse mari și arzătoare.

Administrațiunea.**Reforma învățământului poporal.**

(Fine).

Îmi veți răspunde că toate sunt bune, dar în momentul de față nici chiar în cazul dacă am voi să intrăm în activitate parlamentară nu avem ocaziunea de a ne arunca în luptele electorale, fiind proximele alegeri generale de abea în anul viitor și proiectul D-nului Berzeviczy va fi de mult votat de legislativă și sancționat proiect, din partea coroanei.

Aceasta temere încă nu are nici o basă reală, fiind că sunt o mulțime de cestiuni de o urgență deosebită, adevărate necesități de stat, cari trebuiesc rezolvate înainte de a putea ajunge proiectul Berzeviczy pe masa dietei. Rândul cronologic, în care toate aceste cestiuni vor fi de rezolvat va fi cam următorul:

În prima linie va fi de votat o nouă indemnizare pe 3--4 luni, ar fi apoi de votat bugetele pentru anii 1903 și 1904, ar fi apoi de votat bugetul și contingentul de recruți pe anul 1905, dacă nu vrea D-nul Tisza, ca cu ocaziunea proiectelor despre reforma financiară, cari sunt strins legate de oaltă, și cari într-o măsură nu prea obicinuită vor deslanțui din nou toate patimile politice, să ajungă iarăși în stare de „ex lex.” De odată cu proiectele mai sus amintite în vederea proximelor alegeri generale vor fi a să trece prin dietă și câteva proiecte de legi, cari vor avea de obiect așa numita salutare publice, cum ar fi bunăoară proiectele de lege despre ameliorarea lefelor funcționarilor de tren și a funcționarilor administrativi etc.

Rezolvarea tuturor acestor proiecte de lege va da legislațiunei atâta de lucru, în cât luând în considerare împrejurarea, că proiectul Berzeviczy astăzi să află de abea în stadiul de anchetă, este eschisă posibilitate ca acesta să fie depus la biroul camerei înainte pe încheierea ultimei sesiuni a actualului period legislativ; ba e foarte posibil

ca până la acest termen proiectul Berzeviczy nu va fi primit nici chiar sancțiunea prealabilă a Coroanei.

E deci după cele espuse evident, că asupra proiectului Berzeviczy, dacă în general va fi supus cândva dezbaterii parlamentare, nu va ajunge să hotărască corpul legislativ actual, ci în cazul cel mai rău pentru noi, camera deputaților, care va fi aleasă în anul viitor.

Resultă din cele premise aceea, că în oara a unsprezecea ni-se dă posibilitatea, ca prin decretarea activității parlamentare să creăm condițiunile necesare pentru combaterea strajnică a acelu proiect și eventual pentru zădărnicierea lui pe tărâm parlamentar. Și dacă din premisele date nu suntem în stare a trage această concluzie singură posibilă, atunci am meritat din belșug batjocură, de care voește să ne facă părtași D-nul Berzeviczy.

Ce privește acum modalitățile decretării activității parlamentare, pe acestea le-am dezvoltat atât de pe larg în broșura mea „Pasivitate sau activitate?” (Sibiu 1901 pag. 114—117) în cât mă simt dispensat de a mai reveni încă odată asupra lor; alta întrebare este însă că oare capii organizațiunii noastre politice, membrii vechiului comitet central, putea-vor fi deșteptați din somnul letargic, care îi apasă de zece ani?

După experiențele, pe cari le-am făcut cu acești Domni până în ziua de astăzi este aproape sigur, că nici de astă dată nu vor fi în stare să se avante la dezvoltarea vre unei acțiuni politice mai energice, dar de aceasta puțin are să ne pese. Domnul Berzeviczy cu reformele sale ne-a pus în plăcută pozițiune, că astăzi putem să decidem asupra sortii noastre și fără să fim siliți a ne folosi de organizațiunea politică de până acum. Domnul Berzeviczy ne-a arătat calea mântuirii din impasul, în care am ajuns în urma ordinațiunii Hieronimy.

Guvernul deși este silit să recunoască pe Dr Vlad de deputat național român, cu toate acestea declară că nu permite grupări după naționalități.

Foarte bine! Dar cum stăm cu grupările după confesiuni? Pe acestea guvernul ungar nu le poate nici ignora nici opri, pentru că sunt recunoscute de lege. Avem două mari biserici naționale autonome cu organizațiune perfectă, cari să îngrijesc de toate trebuințele noastre culturale și morale în mod fără samăn în istoria culturală, modernă a statelor europene. Considerând, că în starea de defensivă politică, în care de 37 ani ne aflăm, luptele politice, cari din când în când ni-se impun din partea guvernurilor nostri, atacurile cari au trecut

până acum peste noi fără ca să fi schimbat nici cât de puțin harta etnografică a Ungariei, au fost îndreptate în contra limbii și legii noastre străbune în contra culturii noastre naționale, luptele deci pe cari avem să le dezbaterem, au caracter curat confesional respective cultural, considerând mai departe că bisericile noastre naționale au nu numai datorința națională dar și dreptul înscris în lege de a veghia asupra cultului și instrucțiunii publice, într-o cât privește naționalitatea română, și considerând deci că bisericile noastre sunt îndreptățite a să folosi întru respingerea vre unii atac îndreptat în contra instituțiilor culturale, cari stau sub scutul lor, de toate armele permise într-un stat constituțional, este evident, că pentru organizarea unei apărări energice și implacabile față de proiectul de reformă Berzeviczy și față de alte proiecte de acest soi, cari ar urma, nu avem lipsă de comitetul central care a început a avea la noi o valoare mai mult istorică, nu avem lipsă nici de organizațiunea noastră politică, care a fost odată și azi nu mai este, ci e de ajuns dacă ne alipim cu toată puterea sufletului de bisericile noastre naționale, cari după cum ne-am convins sunt pe deplin conștii de datorințele lor culturale-naționale.

Evenimentele ultimelor zile ne-au convins că azi avem în lupte, care ni-s-a impus preoții cu crucea în frunte, cum să cuvina unei oști creștine; acestei conduceri ne supunem necondiționat și dacă în momentele de mândrie națională pe cari le-am trăit în ultimele zile, am regretat ceva a fost că crucea în lupta noastră pentru existență nu a fost tot de una la locul ei. Acestui simbol vizibil al aspirațiilor noastre culturale naționale, care în aceste zile de grea încercare ni-s-a arătat pe bolta cerească dinspre Budapesta, trebuie să-i urmăm și îi urmăm bucuos, pentru că în acest sămni vom învinge.

Data fiind premisa, că bisericile noastre într-o apărarea comorilor naționale lor încredințate au dreptul de a să folosi de toate armele parlamentare permise într-un stat constituțional, este evident, că într-un cas concret dat fie care din bisericile noastre independent, și amândouă împreună pot să întreprindă toți pașii necesari pentru discutarea cât mai temeinică a cestiunii care ne preocupă. Avem la ambele confesiuni sinoade și consistoare mitropolitane, arhidiecezane, eparchiale, protopopești și parohiale, în cari avem dreptul de a discuta dacă este consult sau nu, ca într-o combatere proiectului Berzeviczy, care are caracter pur cultural-confesional, să intrăm cu ocaziunea proximelor alegeri parlamentare în

activitate; și pentru cazul dacă acestea discuțiuni nu ne ar mulțumi, sau am voi să-i dăm acțiunii un colorit mai mult politic ca confesional, cine ne poate opri să ținem adunări electorale confesionale, să conchemăm în fie care electoral la constătuire pe pe alegătorii gr. cat. sau gr. or. sau dacă în vre un cerc electoral să află și de unii și de alții, pe toți la o adunare comună?

Și dacă plebiscitul confesional-național provocat în modul acesta, să va exprima pentru activitatea parlamentară, vom pune sub sămnul crucii candidați în toate cercurile electorale locuite de Români și putem fi siguri că vom învinge, pentru că de sub farmecul, pe care îl esercitează crucea asupra sufletului nostru, să devenim ori cât de înaintați în cultură nici când nu ne vom putea emancipa. Eu cel puțin sunt pe deplin convins, că nici când nu să va afla între noi român care să-și de votul său de alegător în contra crucii.

Obiecțiunile, cari să pot face față de planul de acțiune mai sus dezvoltat, cred a le putea resuma în următoarele.

Prima și după aparentă cea mai cu pond obiecțiune ar fi aceea, că în cazul grupării după confesiuni poporul întreg s'ar desface în 2 mari tabere.

Foarte adevărat, dar eu în aceasta împrejurare nu văd o datorire ci din contră o ameliorare a situațiunii noastre politice, pentru că până în ziua de astăzi suntem împărțiți nu în două ci cel puțin în patru tabere, cari ne având nici o conducere comună, lucră fie care cum o taie capul, pe când în cazul grupării după confesiuni, înțelepciunea și apoi autoritatea și dreptul de dispozițiune recunoscute prin lege a înalților nostri dignitari bisericești ne garantează o conducere unitară a ambelor tabere. Am satisface prin sistemul de două tabere și principiului strategic și astăzi în valoare: „Getrent marschieren, vereint schlagen.“

A doua obiecțiune nu mai puțin fără temei ar fi aceea, că grupându-ne după confesiuni, părăsim vechea noastră organizațiune națională și prin faptul acesta recunoaștem îndreptățirea punctului de vedere magiar, conform căruia gruparea după naționalități este neadmisibilă. Ce privește în prima linie organizațiunea noastră politică, aceea după părerea mea în cea mai mare parte să ține de domeniul istoriei, și puținul ce a mai rămas de actualitate din ea, nu ajunge nici pe departe pentru ca să satisfacă trebuințelor noastre politice; nu avem deci nici un motiv ca să o mai susținem și pe viitor. Pe de altă parte din împrejurarea că bisericile române într-o cestiune curat culturală respective confesională, într-o cestiune, care să ține de domeniul lor, organizează o acțiune comună, nu să poate trage concluziunea, că poporul român ca individualitate etnică a renunțat la dreptul său de existență. Și cine poate opri pe candidații de deputați designați de biserică să pășască înaintea alegătorilor lor cu program național cum a făcut-o Dr. Vlad? sau cine îi poate împedea ca pe deputații cari vor fi aleși în parlament, de a înființa acolo un grup parlamentar național român? În fine după ce prin us parlamentar va fi recunoscut dreptul popoarelor din Ungaria de a să grupa după naționalitate, cine poate oare împedea poporul român de ași da apoi

o organizațiune nouă, mai responsabilă de stărilor actuale, ca cea veche părăsită.

Obiecțiunile de natură principală deci cari s'ar putea face față de planul de acțiune mai sus dezvoltat, nu au nici o basă reală; dar în fine să fie acelea cât de temeinice, calea indicată de mine este, *cel puțin astăzi singură, pe care putem să ajungem la larg din strimtoarea în care ne-a băgat ordonanța Hieronimy.*

Și dacă să va primi din partea confesiunilor noastre sunt sigur, că dacă nu ne va succede să împedecăm reforma Berzeviczy, cel puțin am ajuns la atâta că am făcut ordonanța Hieronimy odată pentru tot de una inofensivă, ceea ce în situațiunea noastră precară de astăzi ar însemna un succes strălucit.

În tot cazul trebuie însă să purtăm cont de posibilitatea, că chiar dezvoltând cea mai energică acțiune parlamentară, nu ne va succede să zădărniciim reforma Berzeviczy, și pentru aceea trebuie să ne ocupăm și cu întrebarea, că ce avem să facem cu școalele noastre populare în cazul dacă des amintită reforma de învățământ ar ajunge la valoare de lege?

Pentru ca să putem da un răspuns corect la această a doua întrebare, trebuie să fim mai înainte în curat cu următoarele 2 cestiuni:

1. Cari sunt împrejurările de influință decizătoare asupra formării și dezvoltării politice magiare de învățământ?

2. Ce țintă urmărim noi cu școalele noastre confesionale susținute exclusiv din mijloace proprii și ce rol joacă aceste instituțiuni între armele, cari ne stau la dispozițiune întru apărarea existenței noastre etnice?

Ce privește prima dintre cestiunile sulate, am accentuat deja mai sus, că unul dintre principiile fundamentale de cari să călăuzesc guvernării nostri în privința politice de învățământ, este magiarizarea în măsură cât mai mare a instrucțiunii publice în școalele susținute de confesiuni. Această tendință de obște cunoscută ne impune întrebarea, că dacă guvernării nostri voesc cu ori ce preț să magiarizeze cu desăvârșire instrucțiunea publică din țară, de ce nu statifică cu o singură lovitură toate școalele confesionale de pe teritoriul statului ungar, căci cu suma de agitații și sguiduri, cari vor fi cauzate de reforma de învățământ proiectată ar putea Dl Berzeviczy statifica toate școalele populare confesionale cu preparandii cu tot; și de faptă proiectul Berzeviczy, dacă va ajunge cândva la valoarea de lege nu însemnă nici mai mult nici mai puțin ca statificarea ocultă, statificarea pe speșele noastre a instrucțiunii populare.

Dacă guvernul ungar, care de câte ori a fost vorba de interesele rasei magiare a pășit în contra noastră în modul cel mai necruțător și mai fără scrupul, astăzi ne asigură, că prin reforma din cestiune nu voește să violeze „dreptul“ (?) confesiunilor de ași susține instituttele lor culturale pe banii lor proprii, această — să-i zicem — loialitate nu isvorește din simțul de dreptate și echitate nici din respectul față de legile cari deși sunt și astăzi în vigoare, timp de treizeci și șapte de ani au fost neconținut călcate în picioare, ci motivele faptelor avem să le căutăm într'altă parte.

Din discuțiunile parlamentare urmate de un lung șir de ani pe tema instrucțiunii publice, din declarațiunile foștilor ministrii de instrucțiune publică, din svârcolirile presei magiare și nu în ultima linie din cele ce s'au petrecut la prima anchetă convocată de Dl Berzeviczy reese până la evidentă că guvernul nu pentru aceea nu statifică școlile populare și preparandiile confesionale, fiind că s'ar simți obligat a respecta puțințele noastre drepturi confesionale și naționale garantate prin autonomiile bisericești și prin legea de naționalități, ci pentru aceea fiind că guvernului din două cauze de foarte grea cumpănă îi este absolut impnsibil a statifica instituțiunile culturale confesionale.

Prima și cea mai gravă cauză este aceea, guvernul ungar pentru scopuri culturale nu are bani nici chiar atunci, când cu acelea s'ar putea promova în măsură considerabilă asimilarea popoarelor nemagiare din țară. Și dacă guvernul azi nu are bani pentru statificarea școalelor confesionale pe viitor va avea și mai puțin, pentru că esigentele statului cresc din an în an în măsură înspăimântătoare, (numai budgetul ministrului de resboi s'a sporit începând cu anul curent cu 85 milioane anual) iar starea financiară a țării devine pe zi ce merge mai precară, și a ajuns deja la acel stadiu, că dacă guvernării nostri nu s'ar bucura în măsură deosebită de bunăvoința semitismului internațional, ar sta înaintea bancrutei de stat, care și de altfel va urma în momentul nu prea depărtat, în care rassa semită nu va mai avea nimica de câștigat în Ungaria. Aceasta este cauza pentru care Dnul Berzeviczy, și în urmele acestuia Dl Tisza declară în anchete și în parlament cu hipocrisie deamnă de admirat, că ei nu vor să atingă „drepturile“ (?) confesiunilor de a susține din propriile lor mijloace institute de instrucțiune. E chestia că strugurii sunt prea acri!

Dar să dispună guvernul de bani cât de mulți, ori ce încercare de statificare a școalelor confesionale s'ar zădărnici din cauza, că guvernării nostri nu dispun astăzi și nu vor dispune nici când de atâtea puteri didactice, câte să recer pentru toate institutele culturale susținute astăzi exclusiv de naționalități respective confesiuni.

Statificării învățământului poporal îi stă deci în cale impotența materială și intelectuală a rasei magiare și aceasta formează călcăiul lui Achille a politice de învățământ urmată de toate guvernele, cari s'au succedat de la 1867 până în ziua de astăzi.

Ajunși odată la cunoștința acestui adevăr, este evident că nu noi avem să ne temem de statificarea institutelor noastre culturale, ci guvernului trebuie să fie neconținut cu frica în sân, că într-o bună dimineață furându-ni-se de șicanele și vexările la cari și până în ziua de astăzi am fost în de-ajuns espuși din partea organelor administrative, vom închide toate școalele noastre populare și toate preparandiile notificând guvernului, că după ce instituttele noastre de învățământ, din punct de vedere al creșterii naționale și-au pierdut pentru noi toată valoarea, nu ne mai simțim îndemnați a suporta și mai pe departe sarcina atât de grea a instrucțiunii populare, care în fine numai și numai pe stat îl privește; și atunci guvernul ar fi silit să se îngrijască

de instrucțiunea publică a celor 3 milioane și mai bine de Români, cari locuiesc astăzi pe teritoriul Ungariei, și cari până în ziua de astăzi din banii lor proprii au primit instrucțiunea elementară.

Dreptul de a purta sarcini îl are și măgarul; noi însă trebuie să le dovedim guvernanților noștri, că nu suntem măgari; trebuie să-i facem să înțeleagă că ori ce sarcină adevărată, care s'ar încerca a ni-se impune fie în modul cel mai afabil, o aruncăm pe spatele aceluia care a făcut încercarea.

Pentru că guvernul să nu fie nici cât de puțin în îndoială, că ce vom face pentru cazul, dacă proiectul Berzeviczy ar ajunge la valoare de lege sunt deci de părere, ca ambele noastre episcopate, mai bine împreună dar și fie care pentru sine, să redacteze și să înainteze guvernului un memorandum, în care să se declare categoric, că pentru cazul, dacă numitul proiect ar ajunge la valoare de lege fără ca să sufere modificări esențiale în ce privește instrucțiunea limbii magiare și a dreptului de controlă și ingerință a guvernului, atunci ambele confesiuni române sunt decise să închidă toate școlile populare până acuma de ele susținute și în consecință și preparandiile, ne mai fiind lipsă de ele.

De preparandii puțin i-ar păsa Domnului Berzeviczy, pentru că dorința tănuită a lui și a politicianilor magiari de talia lui este tocmai ca să se statifice toate preparandiile și din acestea apoi să se recruteze învățătorii pentru școlile confesionale. D-nul Berzeviczy împreună cu alți mulți politicieni magiari crede anume, că dacă va sili pe preparanzi să stea 3 ani în preparandie de stat aceștia în măsură atât de mare vor fi străbătuți de spiritul național magiar și de farmecul culturii magiare în cât în școlile populare confesionale vor fi apostoli înfăcăriți ai „ideii,” ceea ce nu este așa, pentru că experiența ne învață, că tinerii eșiți din școlile confesionale române sunt față de magiari cu mult mai concilianți, ca cei eșiți din școlile de stat sau școlile confesionale magiare. Dar în fine aceasta e treaba D-lui Berzeviczy.

O să-l pună însă pe Măria Sa în mare măsură pe gânduri amenințarea cu închiderea a 4000 școli populare, o amenințare, care realizată fiind ar însemna pentru guvern o catastroafă culturală ne mai pomenită în viața modernă a statelor europene. Închiderea școlilor noastre populare ar însemna sistarea totală și pe un șir mai lung de ani a învățământului popular într-o mare parte a Ungariei, pentru că ani vor trece până când va isbuti guvernul a ridica 4000 școli comunale sau de stat și până când va avea la dispozițiune atâtea puteri didactice câte sunt de lipsă pentru aceste instituțiuni.

Părerea mea este că singura punere în vedere a închiderii școlilor noastre, este de ajuns se decidă pe Dl Berzeviczy, dacă nu la retragerea proiectului, cel puțin la o modificare esențială a dispozițiilor pentru noi gravaminoase; o urmare firască al unui ast fel de succes ar fi că de 37 ani pentru prima oară ar începe a înțelege guvernanții noștri, ca în cestiuni, cari se referă la viața noastră culturală națională nu mai pot dispune după bunul lor plac de nobis sine nobis.

Pentru cazul dacă nici prin aceasta nu ne-ar succeda a zădărnici reforma Berzeviczy, nu ne rămâne ca ultima ratio alt ceva de

cât închiderea tuturor școlilor populare confesionale. Aceasta este nu numai un postulat al demnității naționale, dar ni-se impune și din puncte de vedere politice și național-economice.

Din punctul de vedere al demnității naționale trebuie să facem acest pas pentru aceea, fiind că ar însemna lasitate și ar fi o rusine pe capul nostru, dacă prin susținerea și mai departe a școlilor populare, am da mână de ajutor guvernanților noștri pentru maghiarizarea totală a instrucțiunii populare, ua scop, pe care guvernul magiar, după cum mai sus am arătat, fără concursul nostru nu-l poate ajunge nici când sau în cazul cel mai bun după un lung șir de ani, fiind rezultatele, cari se vor dobândi pe acest teren chiar și atunci de natură cel puțin problematică.

Cu toate că postulatul demnității naționale este pe partea mea, simt că majoritatea conservativă a poporului român va fi contra propunerii mele, ceea ce psihologiceste foarte natural este. Dacă ne uităm la marea clădire de instrucțiune populară, pe care exclusiv din propriile noastre puteri am ridicat-o într'un spaț de timp, care în viața popoarelor înseamnă o clipă, dacă ne gândim la aceea, că fie care piatră, fie care cărămidă, bârână sau bucată de lemn, care face parte din aceasta zidire este sfințită cu sudoarea sacră a dragostei de neam și biserică, o nemărginită durere trebuie să treacă prin sufletul nostru la gândul că azi-măne această clădire va fi pustie, că nu va mai răsună în ea vocea harnicului dascăl povestind fragedelor odrasle a neamului român despre mărirea trecutului și speranțele viitorului.

Dar în politică nu se pot admite cestiuni de sentiment. Scârbos de realistică este pentru noi lupta, care ni s'a impus, și deci reală și de ori ce sentimentalitate lipsită trebuie să fie cugetarea noastră discutând acțiunea, care este de întreprins pentru ca să putem para cât mai bine „lovitura de moarte” care afirmative prin proiectul Berzeviczy s'ar da existenței noastre etnice.

În acest mod îmi voi permite a răspunde la întrebarea că ce țintă urmărim cu școlile noastre confesionale și ce rol joacă acestea între armele, cari ne stau la dispozițiune în lupta pentru existența națională zilnic impusă din partea guvernanților noștri și de noi nici când provocată.

Articolul de lege XXXVIII din anul 1868 a proclamat ca o cucerire a rezoluțiilor premergătoare principiul obligativității dar și a libertății învățământului. Ca eflux al ideii libertății învățământului și deci nu ca o concesiune făcută în favorul diferitelor naționalități și confesiuni cari locuiesc această țară s'a decretat, că fie care confesiune este îndreptățită să susțină din propriile sale mijloace școli confesionale cari se stea sub jurisdicțiunea hierarchică a confesiunii respective. Ne-am folosit de acest favor în abundență, dar am făcut aceasta numai și numai din motivul, fiind că am voit să descoperim sufletelor setoase isvoare curate de cultură națională. Întru ajungerea scopului acestuia am adus jertfe materiale atât de mari, în cât nu stau nici într'un raport cu starea materială în care ne aflăm. Acesta e motivul faptelor și faptele continuative numai până atunci au un rost, până când există motivul originar. Ne-am folosit

de un drept fiind că folosirea lui deși împreunată cu mari sarcini, ne-a asigurat creșterea culturală românească a copiilor noștri: acesta a fost scopul pe care l-am urmărit luând asupra noastră sarcina instrucțiunii populare. Îndată ce schimbându-se împrejurările, scopul urmărit nu se mai poate ajunge, trebuie ca oamenii cu rațiune normală să ne lăpădam și de sarcinile, pe cari de bună voie le-am luat asupra noastră și pe cari nu ni-le poate impune nimenea, pentru că susținerea școlilor este un drept și nu o datorință cum crede Dl Polonyi.

Și dacă vom abandona școlile noastre, o putem face aceasta în deplină convingere, că lupta pentru existența noastră națională nu se va decide în școala populară.

Eu îmi închipuiesc poporul român ca o fortăreață bine întărită, care este provăzută cu 5 rânduri de fortificațiuni și anume:

1. familia,
2. biserica
3. școlile medii
4. preparandiile
5. școlile populare.

Din toate acestea fortificațiuni, cea din linia a cincea și a patra sunt mai espuse și mai greu de susținut și tocmai pentru aceasta se îndreaptă primele atacuri ale guvernanților noștri în contra acestora. Este datorința noastră a apăra pozițiunile acestea până la extrem, dar dacă ne-am convins în fine că nu le mai putem susține ar fi lasitate să capitulăm, și aceasta nici nu o vom face, ci ne vom retrage toate forțele și mijloacele de apărare plasate în linia a patra și a cincea în liniile de fortificațiuni, pe cari le putem susține încă, și cu mijloacele retrase din pozițiunile părăsite, vom întări ultimele linii de apărare în așa măsură, în cât le vom face invincibile, dacă nu pentru vecie, cel puțin pentru un timp foarte îndepărtat.

Susținem astăzi din sărăcia noastră 4000 școlile populare.

Averea națională legată prin aceste școlile, face cel puțin zece milioane coroane și interesele anuale ale acestui capital fac cu 4% socotit patru sute de mii coroane; mijloacele de învățământ, salariile învățătorilor etc. ne costă de școală una cu alta cel puțin patru mii de coroane, deci pentru 400 școlile 16 milioane coroane pe an; cât ne costă preparandiile nu am nici idee, dar cred că nu esagerez dacă evaluez capitalul, care zace în averea imobilă cu 500,000 coroane, deci interesele anuale de 4% cu 20,000 coroane; mijloacele de învățământ, salariile instructorilor etc. fac pentru preparandii anual cel puțin un milion de coroane. Summa summarum în scopul instrucțiunii populare avem un capital legat de 10 milioane 5 sute mii coroane și un *budget anual de 17,420,000 scrie șapte spre zece milioane patru sute douăzeci mii de coroane*.

Sume atât de mari în raport cu sărăcia în care se află poporul nostru în cât noi înșine ne minunăm că de unde am fost în stare a le scoate.

Aceste sume de bani devenind în urma închiderii școlilor populare libere, le putem întrebuința pentru întărirea în măsură mai mare a celor lalte linii de apărare și mai cu samă a bisericilor.

După abandonarea școlilor populare, biserica ca ocrotitoarea familiei române va avea să joace în instrucțiunea populară un rol cu mult mai însemnat ca până acuma;

biserica va avea să susțină și să desvolte conștiința națională în familie, pentru ca aceasta la rândul ei se poată paraliza acțiunea de maghiarizare, care se va desvolta în școlile populare comunale și de stat înființându-se.

Această nouă și grea datorie înseamnă o va putea împlini biserica în măsură corespunzătoare numai atunci, când prin o dotare cât mai abundentă a posturilor preoțești ne va succeda a atrage pe cariera preoțească floarea inteligenței române.

Prin îmbunătățirea în măsură mai mare a dotațiilor preoțești am ajunge cu o singură lovitură un întreg scop:

Am ridica nivelul cultural a preoțimii noastre pretinzând de la fie care candidat de preot o calificare mai înaltă ca până acuma:

am indica în mare măsură nivelul moral, punând preoțimea în poziția materială de a putea renunța la ajutorul de stat, care până astăzi s'a distribuit unei părți a preoțimii noastre sub condiții de tot rușinoase și umilitoare și ast'fel am emancipa-o de sub influența guvernului;

și în fine eliberând preoțimea de grijile materiale, care o apasă în cea mai mare parte, îi dăm posibilitatea de ași pune toate puterile sale intelectuale și fizice în serviciul cauzei naționale.

O ast'fel de preoțime, dacă poate nu va face minuni, ne va fi în lupta noastră pentru existență de un folos înzecit mai mare ca școlile populare până acum susținute, fără să ne coste mai mult.

Acesta este planul meu de apărare față de proiectul Berzeviczy, cu detaliurile executării nu m'am ocupat fiind că acestea nu să potrivească în cadrele acestui articol și numai atunci ar ajunge la valoare actuală dacă forurile competente s'ar decide în principiu pentru sistarea învățământului popular confesional.

Știu că ideile aci depuse vor afla critici destui și de aceasta imi pare foarte bine în interesul lămuririi în măsură cât mai mare a situației în care ne aflăm: imi permit însă de încheiere a da expresiune speranței, că aceia cari nu vor afla de admisibile propunerile mele din motive principiale, vor prezenta în schimb alte planuri concrete mai acceptabile, pentru că numai ast'fel este posibilă o discuție roditoare și numai ast'fel putem ajunge în oara a donăsprezecea la o hotărâre definitivă salvatoare.

Dr. Eugen de Lemény.

Un smerit memoriu

(Continuare.)

Membrii „Cununii” plătesc și cotisațiuni anuale benevoale fie care mai puțin 40 fleri și de aici mai sus. Din aceste cotisațiuni pe cum din ofertele destinate am procurat până acum un altar nou foarte frumos, cu o frumoasă și mare icoană a Preacuratei Vergure Maria în preț de 375 cor. Un rând de vestminte bisericesti cu 120 cor. Zece lumânări aurite în preț de 100 cor. Un policandru de metal cu 16 lumini în valoare de 100 cor. Doi prapori de mătăasă albă cu 170 cor. și sunt depuși la institutul de credit și economii din Săini la Sătmăreană 900 cor. Un credincios a arădat în fața bisericii o frumoasă cruce de piatră

pentru 300 cor. Afară de aceste s'a ajutat vreo câțiva orfani din sinul bisericii noastre la școlă și meserii. Anume Ioan Cosor orfan deplin la școala agronomică populară din Halmi și frații Georgiu și Petru Măreș orfani de tată s'au așezat de ucenici în Baia-mare la măestrul pantofar Antoniu Abrudan.

S'a desvoltat deci cu ajutorul și din grația Patroanei noastre cerești viața pie creștinească și național bisericască între noi, s'a desvoltat în spirit curat și lucrativ așa în cât stând pe aceasta bază nu mă tem să ne învingă răutățile veacului acestuia. Și cu o satisfacțiune evanghelică pot să susțin și să afirm. — că așa este — că între noi spiritul modern destructiv și cel sănătos socialistic — pe lângă toate încercările lui, la succes n'a putut ajunge. Și acest rezultat între neamuri străine și cu reavoință față de tot ce este bisericesc și românesc. — Ce s'ar putea ajunge, Doamne în comunele noastre curat românești unde nu sunt espusi credincioși în toate zilele seducerilor și bârferilor răutăcioase ale vrășmașilor vieții și progresului nostru cultural bisericesc și național?

Câtă bucurie apoi în inimile membrilor și a membrilor din „Cununa” că ei pe rând pot să cetească, să funcționeze așa zicând în biserică, că învățătura lor de carte românească are folos practic; și Doamne! câtă bucurie și îndestulare în inimile bunilor și evlavioșilor părinți că-și văd fiii și fetele lor funcționând în așa sfântă și nobilă funcțiune în biserică.

* * *

Anul curinte 1904 de nou este an jubilar pentru întreaga lume catolică, pentru că în anul acesta se întroptește o jumătate de secol de când fericitul și de români în veci neuitatul mare Pontifex Roman Piu IX. a decretat prin conciliu ecumenic zămislirea, conceperea imaculată, neprihănită a Preacuratei și pururea fecioarei Maria, Mama lui Dumnezeu, aceasta credință veche a tuturor creștinilor — de dogmă.

Pontifexele glorios domnitor Piu al X. a și dispus ca lumea catolică toată să serbeze acest an memorabil cu o specială sărbătoare și pietate prescriind formele și cinosurile de observat și îndemnându-ne cu glas rugător ca să înființăm atari „Cununi,” atari societăți mariane. Să și pregătește toată lumea catolică la splendide manifestațiuni de sărbătoare, să arangiază pelegrinaje înpunătoare la locul decretării acestei dogme de credință — în Roma, capitala lumii creștinești. Toate țările toate popoarele catolice, fie care diecesă în frunte cu Apostolii, cu Episcopii lor, să gată ași lua partea lor cu aceasta ocașiune.

Noi românii după înăscuta noastră credință și pietate cătră aceasta mamă a îndurării am fost pururea cu cea mai mare onoare și cel mai sfânt devotament creștinesc. Mărturie ne sunt mulțimea de biserică, și mănăstiri arădicate de moși strămoșii nostri, martor ritul nostru mareț, familiile și întreaga noastră ființă și viață. Căci unde am avut și aflat scut și apărare într'atâtea nevoi și năcazuri de cât sub îndurarea și acoperământul acestei bune și ajutătoare Mame. Credința în fiul Ei, în Dumnezeu nostru și ocrotirea Ei ne-a mântuit de atâtea primejdii de mai suțtem și azi și cu o conștiință în viitorul nostru.

* * *

(Va urma.)

Speratum votum de L. Mocsary. —

Distinsul bărbat magiar și aderent înflăcărat al independenței Ungariei scrie în Nrul de ieri al ziarului kossuthist „E-s” un articol mai lung despre chestiunea de naționalități din incidentul desbaterei acestei chestiuni în dietă. Din acest important articol, care merită să fie cunoscut în cercuri cât mai largi, eștragem următoarele:

„Chestiunea naționalităților, așa se vede are rol însemnat în desbaterea bugetară și probabil să va desbate și mai înfocat la portofoliul cultelor. Merită mult, să ne ocupăm cu pările ministrului president despre acest obiect“...

Tisza zice: „Întreaga noastră politică, întreaga noastră strictetă, întreaga noastră pășire nu trebuie îndreptată contra marelor masse de naționalități, ci contra elementelor agitatorice.“ Această enunțiațiune nu-i de cât *desavuarea politicii de maghiarizare generală*. Asta e un progres însemnat, căci această *năluca* (maghiarizarea) îi duce pe respectivii la cele mai estravagante pretențiuni; dar cu această enunțiațiune stă în contrast strigător *proiectul învățământului popular*.

Acest proiect e hotărât un pas agresiv chiar contra marilor masse ale naționalităților. În el să cuprindă intențiunea, că voim să *maghiarizăm totul*. În el să cuprindă pasul agresiv, ca prin forțarea cunoștinței esacte a limbei magiare *învățământul în școlile populare să nu aibă nici un rezultat*, să reducem la jumătate îmbogățirea spirituală, de care în genere să împărtășește poporul sărac în școlile populare, adică să împedecăm naționalitățile în *înșuința lor pe deplin legitimă și laudabilă* de a să ridica din starea lor desolată de necultură...

... Legea de naționalități este atât de perforată prin pracsă și în parte prin legi mai nouă, în cât n'are de cât valoare principială și istorică

Însuși ministrul president s'a pus în contrazicere stigătoare cu legea de naționalități, când zice, că „tot ce să face cu mijloacele statului trebuie să se facă în interesul culturii magiare.“ Per quam regulam? Căci doar însuși zice, că statul magiar trebuie să *măsure cu măsuri egale* tuturor fiilor acestei patrii și deopotrivă trebuie să se îngrijească de cultivarea intereselor materiale și spirituale ale tuturor cetățenilor, iar §. 17 al art. de lege XLIV. din 1868 ordonă *expressis verbis*, că *statul trebuie să se îngrijască a se ridica școlile superioare cu limba de propunere a naționalităților*. E oare dreptate, corespunde oare „promisiunilor naționale solemne“ ale guvernelor și literei legii, ca din mijloacele statului, la cari contribuie și naționalitățile cu bănuții lor, să nu se dea nimic pentru promovarea intereselor spirituale ale lor? *Ba au fost chiar casuri, când naționalitățile au fost împedecate, ca din bănuții lor proprii să-și ridice și susțină institute de cultură.*“

Șovinistii de la anchetă și deputatul Vitorisz au stat pe punctul de vedere al liberalilor din Viena de la 1848, cari ziceau, că voesc *libertatea de presă pentru unii și censura pentru alții*. Sper, că cu acest „Extrawurst“ cu această politică cu 2 măsuri nu va face probă ministrul president.

REVISTE.

Roma. În enciclica primă Sfinția Sa a delinuat datorițele episcopilor și preoților. După cum e informat, „*Temps*“ din Paris, Sfinția Sa pregătește o enciclica nouă, în care va delinea dato-

rințele laicilor. Aceasta va fi întregirea enciclicei prime.

În săptămâna trecută mult s'au ocupat gazetele cu „Vaticanul și Quirinalul,” și încearcă să-i impace. Ori ce lucru mic s'ar face în Vatican, în dată îl aduc în legătură cu împăcarea, chiar și în casul, când acela îl face vre-un cardinal, ca om privat. Așa au explicat gazetele rolul lui *Svampa* la Bologna, și așa explică acum visita ce o va face *Respighi* spitalului militar, carea e prima vizită, de când Roma e luată din mâna Papei. — Nici vorbă Papa *Piu X* e cel dintâiu, care vrea împăcarea, și e în stare să și abdică de unele drepturi, numai cât *salvatis salvandis*.

Francia. Francesii ca oameni singuratici, în viața privată, cum și în biserică sunt buni catolici, dar în dată ce catolicismul are să se lupte cu politica, liberalii și francmasonii înving. Causa abnormalității acesteia e, că preoțimea catolică franceză nu ia parte la acțiunile politice, împrejurării acesteia îi a scrie un iezuit francez faptul, că azi e așa de asuprită biserică în Francia. Preoțimea are să se ocupe cu politica, zice el, căci dacă își apără interesele toate castele, toate societățile, numai biserică să steie cu mâinile în sân. „Sunt unele cazuri, în cari e trădător preotul, care nu să ocupă cu politica” sunt vorbele profesorului *Heiner*, cari însă trebuie să le recunoască ori cine.

Comisia esmisă pentru preliminarea bugetului a sters din preliminar poziția ambasadei franceze de pe lângă Vatican. După cum spun gazetele, *Combes* nu a raportat învingere prin faptul acesta, ci din contră a căpătat un vot de blam. *Doumer* a cerut în ședință informații de la *Combes*, ce au de gând să facă ministrii cu ambasada pe lângă Vatican. Acesta i-a răspuns, că în chestia aceasta consiliul de miniștri încă nu s'a înțeles definitiv, dar ambasadorul la nici un cas nu se va mai întoarce în Roma nici când. Fiind interpelat în o altă ședință *Rouvier* ministrul de finanțe, el și-a accentuat dorința, să fie susținută și mai departe ambasada Vaticană. În treacăt amintim, că aceeași dorință o are și *Chaumié* ministrul de culte, și vre-o alți 3 miniștri. — Văzând comisia nehotărârea guvernului în privința aceasta cu 18 voturi contra 5, și-a exprimat părerea de rău, că guvernul nu și-a ținut de datorie să înainteze membrii comisiei cu privire la susținerea ori ștergerea ambasadei Vaticane.

Bavaria. Cetitorii noștri își aduc a minte de proiectul contelui *Moy*, care voiește să lipsească preoțimea de dreptul activ și pasiv la alegerile de deputați. Numai mai deusăzi i-a ajuns rândul să se pertracteze. Proiectul a fost respins de toți, și argumentele reduse la nulă. Baronul *Soden* l'a zdrobit mai tare pe *Moy* arătându-i că poporul nu simpatizează cu proiectul, și că prin aceasta, de ar deveni lege, starea bisericii din Bavaria ar fi tot așa de deamnă de compătimit ca și starea bisericii din Francia, ceea ce nu dorește nime. Și după cum a accentuat *Auer*, dacă e vorba de subtragerea dreptului de alegere, oficialii statului ar trebui să fie cei dintâiu de la cari să se subtragă acest drept.

Elveția. Senatul cantonului *Bern* a primit cu o majoritate covârșitoare arderea cadavrelor. Lucrul în sine nu e însemnat, ci mai ales scopul ce urmărește arderea aceasta: merită îngrijirea bisericej, căci prin aceasta ei vreau să zdrobească din oameni credința în viața dincolo de mormânt. Alții și cu aceea vreau să propage lucrul acesta, că prin ardere corpul să eliberează de mulți bacili, cari strică omenimei, și mai ales acel favor îl are cremațiunea, că cimiterile nu vor ocupa atâta loc, ca până acum, și locurile acestea se vor putea folosi de promenade. — D'apoi simțul de pietate?

Resboiul Ruso-Japonez. Telegrammele sosite de pe câmpul de război nu lămuresc îndeajuns situația beligeranților. Ruși vestesc învingeri nouă raportate asupra Japonezilor, din contră din Tokio vin telegrame, cari prezintă situația din Mandșuria ca foarte favorabilă Japonezilor. La tot cazul, ceva extraordinar s'a întâmplat, căci alt cum vestile nu s'ar lovi așa în capete. Vestea despre învingerea decisivă a lui *Kuropatkin* raportată asupra lui *Kuroki* să pare neadevărată și prematură. Ba din mersul lucrurilor s'ar părea contrarul adevărat: că Rușii is rău strătorăți de Japonezi.

Ploile continue împedecă mult pe ambii beligeranți. Drumurile is defundate și înaintarea merge anevoie.

Japonezii cu operațiunile se aproprie tot mai tare de Port-Arthur. Pe mare ca și pe uscat sperează la isbândă. Toate amănuntele venite dovedesc că lupta navală dinaintea Port-Arthurului s'a terminat cu învingerea desăvârșită a lui *Togo*. Vascele ruse intr'atâta au fost avariate, în cât mai mult timp vor fi incapabile de luptă.

Vestile mai proaspete spun, că trecătorile toate să află în mâna Japonezilor și că generalul *Kuroki* înaintează mereu silind pe Ruși a se retrage din întărituri.

Să vestește, că Anglia și Francia au de gând să intervină pentru pace, ca Rusia să cedeze Port-Arthurul Japoniei, dar vestea nu să pare verosimilă.

CORESPONDINTE SINODELE PROTOPOPESCI.

— distr. Buzei. —

10 Iunie 1904.

Adunarea protopopească a tractului Buzei s'a ținut în anul acesta în 31 Maiu n. în parohia Chetbii.

Adunării i-a premeră cultul divin săvârșit prin preoții prezenți, la finea căruia preotul *Bidiului* *Elie Gordon* ținu o conținere: „Despre răutatea împărecherei (discordiei).” După finea s. liturgii preotul local *On. Elia Blaga*, ne întruni la masa sa ospitală și ne servi dejunul.

Adunarea cu o vorbire excelent stilată și bine predată în care cu aparat oratoric — științific indigetându-i-se misiunea sublimă, să îndeamnă clerul districtual cu o singură excepție întreg present a să ridica la culmea chemării sale, îndemnând pe confrăți la muncă rodnică și perseverență, a deschis-o și presidat-o cu tact și prudență administratorul protopopes *Petru Chereateș*, care și-a câștigat deja stima, respectul, și iubirea clerului districtual.

Urmă apoi constituirea, alegându-se în sensul „regulamentului” un notar adhoc, care și ocupă locul.

Se dete apoi citire scriptei Preaveneratului Consistor, prin care acesta a luat la statul cunoștinței cele pertractate și hotărâte în conferința de primăvară a anului trecut.

La provocarea *Dlui* președinte, *On. Aurel Papiu*, preotul *Enclului* își ocupă locul și își cetesce disertațiunea intitulată: „O luptă perpetuă,” carea este ascultată cu atențiune din partea celor prezenți.

Dintre decisiunile mai de valoare ale conferinței nu pot a trece cu vederea a nu aminti următoarea:

În legătură cu decisiunea conferinței anului trecut referitor la înființarea de reuniuni de înmormântare preste întreagă diecesa se desbete în pleniul conferinței un proiect de „Statute a reuniunii de înmormântare a preoților gr-cat. din diecesa *Gherlii*.” Referitor la acest proiect de statute

a) În vederea că idea reuniunilor de înmormântare înființându-se în favorul preoților diecesani și cu estinderea asupra unei diecese întregi s'a sulevat și în archidieceasa de *Alba-Iulia* și *Făgăraș* în sinodul din anul curent;

b) În vederea că starea materială deplorabilă a clerului continuă a dura și mai departe și că ast fel clerul e avisat la propria lui inițiativă și putere;

c) În vederea, că conferința tractului nostru a decis deja în anul trecut a face pași în chestia aceasta;

d) În vederea, că Preaveneratul Consistor a luat spre știință acest conclud cu

deciziunea de dto 14 Nov. 1903 Nr. 9968 — conferința tractuală decide următoarele:

Proiectul acesta de „statut” se primește unănim și se decide a se susține Escelenței Sale Dnui Episcop și Preavenaratului Consistor diocesane, cu rugarea umilită, să binevoiască a-l supune studiului necesar a-i face observările și întregirile necesare și a dispune prea grațios a se lua în gremiu inițiativa în scopul înființării reuniunii, sau a permite prea grațios ca sub presiunea unuia dintre venerații membri ai Consistorului să se înființeze pe cale și la inițiativa privată.

Cu privire la titlul de ajutor și contribuțiile statutare (§. 11 și § 15 din statute) se face propunerea ca contribuțiile membrilor din reuniune să fie de două feluri:

a) taxă permanentă anuală 4 coroane de persoană;

b) iară taxa după fiecare moartă să fie numai 1 cor.

c) ajutorul bănesc să înceapă la 300 coroane până la 500 coroane și să se îmbunătățească în proporția fondurilor ce va avea reuniunea din an în an.

d) ajutorul extraordinar al văduvelor ca escomentare a venitelor anului de văduvie cel puțin 300 coroane în condițiile statutare și îmbunătățire după împrejurările date.

Dacă interesele fondului reuniunii ar crește, atunci jumătatea intereselor capitalizându-se, iară cea altă jumătate s'ar împărți ca ajutor la orfanii preoților, aceasta reuniune ar avea — dacă s'ar înființa — o importanță financiară și morală pentru cler și diecesă de prima ordine.

S'au luat și alte deciziuni de importanță administrativă mai secundară, așa s'a decis la propunerea presidiului a se procura pe sâmba bibliotecii tractuale opul de mare valoare literară: „Enciclopedia română.”

Am publicat în raport, Prea Onorate Dle redactor, deciziunea referitoare la înființarea unei reuniuni de înmormântare diecesane, pertractată cu atâta zel de preoțimea districtului nostru protopopesce ca așa această idee atât de salutară să fie îmbrățișată cu căldură de întreaga preoțimea noastră gr.-cat. făcându-se ast fel o instituție salutară prin realizarea unei reuniuni de înmormântare pentru preoțimea din întreaga archidieceasa de Alba-Iulia și Făgăraș.

La conferința noastră am avut onoare a saluta ca participanți: pe distinsul nostru avocat român Dr. Gavril Tripou din Bistrița, pe renumitul medic Dr. Iulian Chitul din Betlean și pe talentatul medicinist Tit Chitul. Însemn la acest loc că Spectatul Domn Dr. Tripou nu cruță timp și osteneală ci unde e vorba de binele bisericii iea parte la adunările preoțesci și cred că nu vom greși dacă vom zice că dacă numai o parte din avocați s'ar îngriji de afacerile bisericești ca Spectat D-Sa am sta cu mult mai bine. Reprivind asupra activității conferinței noastre me nutresce speranța, că actualului administrator protopopesce Prea On. Petru Cherestescu care intru adevăr întru toate calitățile trebuincioase unui tractual bun și destoinic, în armonie perfectă și conțelegere frățească cu clerul districtual, să va succeda a aduce districtul nostru protopopesce la o adevărată stare de înflorire.

Ca loc al conferinței viitoare de primăvară s'a statorit parochia Lac.

După adunare, carea intru adevăr a fost cam ostentivă, ne-am întrunit la masa ospitală și bine-ajustată a simpaticului nostru conficat, Elia Blaga, unde nu au lipsit nici toastele.

Între multe altele Dl. Dr. Tripou ne-a atras atențiunea aducând cu cunoscutul talent oratoric ca exemplu din s. Scriptură luminarea și întărirea apostolică prin împărtășirea spiritului sfânt, care s'a pogorât peste ei în forma limbilor de foc în cât au devenit cei mai zeloși luptători ai credinței creștinești, nrează preoțimei ca întărită prin darul cel dumnezeesc să poată lucra cu succes pentru binele s. bisericii și a națiunii.

La oarele 4 p. m. s'a ridicat masa, ducând cu noi suvenirile cele mai plăcute colegiale, liniștiți în conștiință că după puteri fie care am făcut destul datorinței.

Bidiu 10 Iunie n. 1904.

Elia Gordon,

preot. gr.-cat. notar ad hoc.

IMPRESIUNI DIN BEIUȘ.

Căoaș (Selașiu) Iunie.

Ziua de 15 Iunie a. c. va fi zi neuitată — plină de suvenirii dulci — de toți aceia, cari au asistat la festivitatea ce a decurs în internatul de copile „Pavelian” din Beiuș, din incidentul închierea anului scoletic 1903—4. O peapă dibace ar trebui la descrierea aceleia festivității, care până la cele mai mărunte împrejurări să enareze pietatea și entuziasmul ce s'au reoglindat pe fețele prezenților și bucuria ce a stors lacrimi de recunoștință în ochii publicului present față de fundatorul, patronul și conducătorii aceleia institut. A să vedea și simți cele acolo decurse să pot, dar a-le descrie perfect, nu. Corul vocal a copilelor, muzica, predarea rolurilor, toate au fost așa perfecte. În cât publicul present în frunte cu Ilustrisimul Episcop în mai multe rânduri, prin aplause frenetice și-a dat expresiune entuziasmului ce la răpit la auzul celor pertractate.

Și oare s'ar fi putut ca debutantele să nu-și desvoalte tot talentul, toată dibăcia, când înaintea lor a văzut pe Acela, care cu atâta iubire cu atâta gingașie își desfeta inima în ele, au văzut în ochii Lui mărgăritarele scumpe de lacrimi a bucuriei peste succesul ce ele a produs, a putut să audă — la finea festivității — de pe buzele Lui, cuvintele ducei, pline de iubire, de încurajare și de îndreptare, cari toate le vestea lor, că atât ardoare înflăcărată locnește în sufletul marelui patron, față de ele și față de institutul care le-au crescut.

Căci era înălțătoriu de inimă, când la finea festivel, arădicându-se Ilustrul episcop, cu ochi scâlțați în lacrimi de bucurie, îndreptându-se mai întâiu către copile cu vorbe blânde și dulci își exprimă îndestulirea și dându-le povete părintești le provoacă să-și inprime în memorie, toate povețele toate admonierile ce le-au auzit din gura superioarelor lor, către cari adresându-se le mulțumește pentru jertfa adusă în creșterea florilor tinere a neamului românesc, și asigurându-le despre

bunăvoința sa înaltă le provoacă, că să pășască tot înainte pe calea apărută, că ast fel mână în mână cu corpul didactic al școlii să aducă roade labelangate spre promovarea binelui neamului, că infilțând în inima fragedă a copilelor iubirea de Dumnezeu, de lege, de neam, de patrie și tron, poporul nostru să se înalte la înflorire. — și își fineste vorbirea înflăcărată — a căreia înțales eu nici pe de parte n'am putut să-l reproduc. — cu urale la adresa Majestății Sale Francisc Iosif I, ca patron și binevoitor a bisericii și neamului nostru;

În această atmosferă plină de entuziasm, priveam cu drag la icoana ce reprezenta figura impunătoare dar plină de blândetă a marelui fondator Episcopul Pavel atârnată în sala de festivitate, care parcă învia și împreună să bucură cu noi, parcă vedeam cum să înseninează la cuvintele entusiaste a demnului Său urmaș, și cum privește cu ochi binecuvântători asupra marelui lucrăș, care cu atâta dibăcie cultivă via prin El sădina și proveduită cu teasc.

Este de nedescris, viul interes ce-l poartă marele și demnul episcop Ilustritatea Sa Dr. Demetriu Radu, față de toate instituțiile culturale a diecesei, dar cu deosebire față de aceasta tânără plantă, înțalg Internatul de fete „Pavelian;” — și nu e mirare dar când văzând cu toți acest deosebit interes, nu este, nici unul din cei chemați la conducerea institutului să nu facă tot posibilul pentru înaintarea aceleia atât în cele educative cât și în cele didactice.

E de admirat tactul în ce caracterizază pe toate conducătoarele internatului, înalta misiune de directoară, cu câtă demnitate o poartă dra Octavia Stotojan, cu câtă iubire gingașă le atrage pe copile la sine, iar la timpul său, cu câtă presentă de spirit și auctoritate să impune; profesoarele în frunte cu Reverendisimul Domn V. Ștefanica direct. a școlii civile cu câtă blândetă, cu cât tact, pe lângă acea toți cu energia rececută conduce destinele școlii și aceea o susține la nivelul prescriis prin lege și dorit de părinți. — Cu suflet liniștit a putut să enunțe în cuvântarea de închidere, că cu conducerea și progresul școlii toți factorii competenți au fost îndestuliti. Poate fi pentru un corp didactic mai mare laudă ca aceasta?

Și acum se amintesc pe M. O. D. A. Gera directorul internatului. Cum că ce este M. O. D-Sa pentru internat, numai prin cuvintele apostolului se poate exprima „tuturor toate;” un bărbat neobosit, care cu atâta dibăcie conduce afacerile internatului, în cât stoarce admirare. Nu este nici cea mai ne înșămnată cauză a internatului, care să nu-l intereseze, copilele îl privesc ca pe un tată, și „Gera băcsi” face și imposibilul, că să vază copilele îndestulite și vesele. Pentru dânsul nu este obosală, iar prevenirea lui e proverbială, nu e mirare deci, că toți aceia, cari, au contact cu M. O. D-Sa, rămân încântați. Un om cu adevărat, indispensabil și înlocuiver!

Fericite sunt copilele ce pot ajunge sub conducerea astor fel de persoane, și fericiți suntem și noi părinți, că avem un ast fel de institut, unde fără grige și fără șovăire putem să ne așezăm copilele. Mare trebuie să fie răsplata Aceluia, care acest

instituit l-a întemeiat, și mare recunoștință trebuie să avem față de ~~acei~~ care ~~apăs~~ instituit nu numai că-l susține și-l patronază, dar din îndemnul nobilului său suflet voiește ca încă să-l și mărească. Binecuvântarea cerului să-l susțină și întărească, pentru de a le putea lucra cele dorite spre binele bisericii, patriei și a neamului nostru!

PP.

Programul serbarei de la Putna.

Comitetul aranjator pentru comemorarea zilei morții voivodului Ștefan-Cel-Mare, a stabilit în ultima ședință următorul program pentru serbarea de la Putna: Vineri, în 2 (15) Iulie 1904 se va oficia în biserică mănăstirii Privigherea, Sâmbătă, în 3 (16) Iulie dimineața:

- 1) Utrenia.
- 2) Liturgia, pontificată de I. P. S. Sa Arhiepiscopul și Mitropolitul Dr. Vladimir de Repta cu mare asistență. Cântările liturgice vor fi executate de corul societății filarmonice „Armonia.”
- 3) Predică.
- 4) Parastas, oficiat de I. P. S. Sa Mitropolitul cu numeroasă asistență. Cântările vor fi executate de corul societății „Academia ortodoxă.”
- 5) Depunerea coroanelor închinatelor memoriei Voivodului Ștefan-Cel-Mare, din partea diferitelor corporațiuni, societăți etc.

La oarele 12 din zi:

Discursul d-lui profesor universitar Dr. Dimitrie Onciul.

La oarele 2 după amiază:

Dejun.

La oarele 4 după amiază:

- a) În grădina mănăstirii:
 - 1) Imn, executat de corurile societăților „Armonia” și „Academia Ortodoxă.”
 - 2) Bineventarea publicului.
 - 3) Discursurile reprezentanților studențești, cari sunt a se anunța până în 29 Iunie (12 Iulie) 1904 la secretarul comitetului festiv d-l Dr. Ștefan Saghin, profesor universitar, Cernăuți str. Balș No. 15.
 - 4) Imn, executat de către societățile „Armonia” și „Academia ortodoxă.”
- b) Pe deal:

Discurs istoric pentru popor.

Noutăți.

Intru mărirea lui Dumnezeu. Spect. Domn Ioan Dregan notariu public reg. de aici, după ce în mai multe rânduri a sacrificat cu mâna largă sute de coroane la sfânta noastră biserică și la de nou edificatele case protopopesci-parohiale, acum de nou a solvit 120 coroane pentru curățirea internă a sfinteii noastre biserici. — Pentru aceasta faptă creștinească, în numele popo-

rului i-se aduce și pe aceasta cale mare mulțumire. — Fericiți cei ce iubesc frumusețea casei tale, Doamne. — Sebtes 24 Iunie 1904. A. Dobrescu, protopop-paroch gr-cat.

Sfințirea de biserică. Comitetul Parochial gr-cat. din Negriștea invită la Sfințirea Bisericii nou edificate care se va celebra Duminecă în 17 Iulie st. n. Sara la 8 oare va fi petrecere de vară în folosul bisericii.

Catastroafa din Moscova. Mai zilele trecute vechia capitală a Rusiei fu bătută de o grindină groznică. Fie căre boabă de grindină cântărea 125 grame. Toate rielele din jurul orașului au fost distruse. Fabrica de vagoane Mytisil a fost prefăcută într-o movilă de ruine. Strade întregi sunt dărâmate până în pământ. Mii de cadavre se scot de sub ruine. Pompierii, cari au alergat în ajutor aproape toți, au fost ucisi de cărașurile aruncate de uragan. Pagubele sunt de mai multe milioane.

Distincțiuni. Ziarele de dincolo vestesc, că dl. Ioan Cionca, tatăl pianistei Aurelia Cionca, pentru meritele câștigate ca profesor al prințului Carol și prințesa Elisabeta, a fost decorat cu *Coroana României* în gradul de cavalier.

În amintirea lui Anton Pan. Din inițiativa dlui Avamescu, secretar general al minist. de culte, se va institui în București un comitet, spre a transforma într-un muzeu casa locuită de Anton Pan. Muzeul acesta va cuprinde tot ce există relativ la poet.

Advocat nou. Dr. Alexandru Morariu făcând cu succes strălucit censura de avocat la Tabla reg. din M. Ogorheiu, și-a deschis cancelaria de avocat în Elisabetopol (Ibașfalău).

Procesul între moștenitorii lui Tache Anastasiu și Academia română. Curtea de apel din Galați a pertractat Vineri procesul dintre moștenitorii lui Tache Anastasiu și Academia română. Curtea a respins apelul lui Alecu Anastasiu și al celorlalți moștenitori și a confirmat sentința tribunalului, prin care Academia română a fost recunoscută ca singura moștenitoare a averii defunctului Tache Anastasiu. Tache Anastasiu, avocat bogat în Tecuci, a lăsat după sine vre-o șapte milioane și un testament în 2 exemplare, în care a pus Academia română ca moștenitor universal al averii. Peste 5 luni s'a aflat alt testament, care a anulat pe cel dintâiu. Atât tribunalul, cât și Curtea de apel a declarat că fals testamentul al doilea. Mai rămâne ca Curtea de casție se aducă sentință în acest mare proces.

Ceartă pentru „Klausenburg.” Rectorul universității din Giessen (Germania) a trimis anuarul universității, între altele și universității din Cluș, adresându-l la Klausenburg (numele german al Clușului). Anuarul i-a fost returnat cu observarea: „Vissza! Zurük! În Ungaria nu există Klausenburg. Numele oficial istoric e Kolozsvár. Poștește și adresează-l la Kolozsvár în Magyarorszag. Rectorul universității din Cluș. (Sigil)”. La aceeași rectorul din Giessen Reinhard Brauns, a răspuns rectorului din Cluș următoarele: „Kolozsvár eu nu cunosc. Acolo nu trimitem anuar.”

Vapor cufundat. Nu de mult am dat știrea despre arderea vaporului „Slocum,” la New-York. Acum vine știrea despre o altă nenorocire pe mare. Vaporul danez „Norge,” care ducea emigranții la America, pe la insulele Hebride, s'a ciocnit de o stâncă și s'a cufundat, înecându-se aproape toți călătorii, al căror număr era de 700.

Avis. Avându-se în vedere, că numărul participanților la serbarea din Putna promise să fie foarte mare, comitetul aranjator a purtat grije ca oaspeții sosiți la Putna să fie încartirăți în localități corespunzătoare. Spre a îndeplini aceasta, comitetul roagă, pe toți p. t. domni și dame, iară mai ales pe aceia cari voesc să sosească la Putna, deja în preșeara serbării, adică Vineri în 2 (15) Iulie, ca să anunțe aceasta de cu bun timp, cel târziu însă până la 27 Iunie (10 Iulie) a. c. prin carte postală d-lui Dorimidot Vlad. Inv. sup. în Putna, însemnând totodată și numărul persoanelor pentru câte se cere cvartir.

Convocare. Comitetul Despărțământului Solnoc-Dobâca al „Asociațiunii” pentru literatura română și cultura poporului Român invită pe toți membrii Despărțământului și sprijinitorii progresului cultural al poporului român la *Adunarea cercului ordinară*, care se va ține la 24 Iulie st. n. 1904 în Csăki-Gorbó. Sără după adunare va urma petrecere.

Petreceri. Reuniunea română de cânt și muzică din Lugos, invită la concertul popular ce-l va da Duminecă în 10 Iulie a. c. sub conducerea Dnui Ioan Vidu, în Grădina btelului „Concordia.” După concert urmează petrecere cu dans. Începutul concertului sara la oarele 8 1/2.

— Tinerimea de sub poala Meseșului și jur, invită la petrecerea de vară, care să va aranja la 12 Iulie a. c. în sărbătoarea S. Apostoli Petru și Pavel în comuna Buciumi (Vármező) sub scut sigur. Începutul la 7 1/2 oare sara.

— Tinerimea din Copand și jur, invită la petrecerea de vară, ce o va aranja în 12 Iulie st. n. a. a. (S. Petru și Paul) în școala română gr. cat. din Copand. Venitul curat e destinat pentru fondul de edificare a s. bisericii din loc.

— Inteligența română din jurul Lechința-săsăști invită la Petrecerea de vară, care se va aranja Duminecă la 17 Iulie st. nou 1904 în „Hotelul Opidan” din Lechința-săsăști. Venitul curat este destinat în favorul bisericii gr-cat. din Herina.

— Inteligența română din Riciu și jur invită la Petrecerea de vară ce se va ține cu ocaziunea adunării despărțământului XXIV al asociațiunii pentru literatura și cultura Poporului român la 24 Iulie n. a. c. în localul școlii conf. gr-cat. din loc. Venitul curat este destinat în favorul școlii gr-cat.

Oameni desperați, cari de ani de zile au suferit fără să deie de leacul morbului lor, după ce au folosit Elsa Fluidul s'au vindecat de tot, ceea ce se poate dovedi cu miile de epistole de mulțumită, ce s'au pot vedea la pregătitoriul acelei medicaine. Toată lumea știe că Fluidul Elsa a lui Feller, vindecă iute și sigur, la cele mai multe morburii, ca d. e. *reuma, umflăturile, morburii de splină, junghiuri, febrințală, sgârșuri, batere de inimă, respirație grea, durere de dinți, mirosul greu din gură, slăbirea de ochi, nervozitatea, morburii de grumazi, scrofula, răni, înghețare, orbant etc. etc.* Feller V. Jenő farmacist în Stubica Centrale 82 (com. Zágráb), trimite pentru 5 coroane franco 12 sticle sau 6 sticle mari. Să ne ferim de imitațiuni fără preț, care în timpul mai nou sa pus în circulație sub numele de Fluidul Elsa și Fluidul Gold Elsa.

Necrolog. Ioan Micu student în cl. VI a gimn. nostru fiul preotului gr-or. din Feldioara a repausat în 5 a unei curente în etate de 18 ani.

Odihnescă în pace!

„Caffée Grand“

„Caffée Grand“

Augustin Coltore

și-a aranjat în Strada mică *Cafenea, Cofetărie* și *Hotel* servind *bucatele cele mai gustoase* și *beturile cele mai bune* pe cum și *chilii comferte și leftine.*

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mitropolia Bălgradului.

(Răspuns d-lui T. V. Păcățian).

(Urmare).

După ce am aflat din documente vrednice de toată credința, cari au fost episcopiile catolice latine pe teritoriul locuit de Români în veacul al 13-lea și al 14-lea și chiar și mai înainte, și după ce celelalte episcopii, cari au existat mai târziu pe teritoriul principatelor române, pentru cestiunea, ce ne preocupă, nu au importanță, și pot fi cunoscute din prefața scrierii dlui Jorga, Studii și Documente, I, II, să vedem, cari au fost în timpul acesta episcopiile, sau mitropoliile slavo-bizantine, sau greco-orientale, cum le zicem astăzi.

Domnul Păcățian află pe la sfârșitul veacului al 14-lea o mitropolie românească chiar și în *Transilvania*, căci după ce ne spune, că la 1391, când patriarhul constantinopolitan prin o scrisoare a încuviințat înființarea mănăstirii afântului arhanghel Mihail din Maramureș, și când, și după părerea d-lui Păcățian, n'au existat Mitropoliți în Ardeal, la pag. 104 continuă ast-fel:

»Și că patriarhul din Constantinopol de fapt s'a și îngrijit, ca biserica greco-orientală din Transilvania și Ungaria să nu rămână multă vreme (de la datul scrisorii) fără mitropolit, e lucru *bine dovedit*. Cam tocmai pe atunci s'au întemeiat din partea patriarhatului Constantinopolitan cele două mitropolii, despre cari George Codinus ne spune, că »posteris temporibus constituti sunt in Ungrovlachia duo metropolitae, quorum alter tenet locum Nicomediensis, et dicitur Exarchus totius Ungariae et Plagenarum. Alter dicitur mitropolitae partis Ungrovlachiae, geritque vices Amaseni. Factus est etiam nostra aetate metropolitae Antistes Bidynae, et alius in Moldavia, seu Nigra Valachia (Cf Notitia Graec. Episcopatum a Leone sapiente ad Andronicum Palaeologum, pag. 409).«

»Din faptul, că mitropolitul Damian al Moldovei a luat parte activă la consiliul (sic!) din Florența, ținut la anul 1439, va să zică Mitropolia Moldovei era pusă în ființă pe atunci, se poate conchide, că sub: *etate noastră* (zilele noastre), Codinus înțelege primele decenii ale secolului XV, pe când sub »posteris temporibus« în vremile mai recente, pot să fie înțeleși anii premergători, unul ori două decenii mai în urmă, va să zică, sfârșitul secolului XIV, ori începutul secolului XV. Nu cu mult deci după editarea din partea patriarhului *Antoniu* a cunoscutei scrisori pe sama egumenului mănăstirii din Maramureș.

»Și după-ce sub Ungrovlachie erau înțelese toate țările locuite de Români, e lucru *constatat*, că din cele două mitropolii prime, numite din partea lui Codinus ca înființate ceva mai înainte de zilele, în cari el a trăit, una a trebuit să fie *negresit a Transilvaniei*, care însă nu a fost înființată din nou, ci a fost reînființată, a fost pusă din nou în activitate, după ce funcționarea ei fusese întreruptă, *cine scie de când*.«

Domnul Păcățian își razimă apoi la pag. 105 deducțiunile pe autoritatea d-lui Ioan Ardelean (Istoria diecesei de Oradea-mare), de la care împrumută și textul citat al lui »Codinus.«

Așa dar după părerea d-lui Păcățian, *este bine dovedit, este constat*, că patriarhul Constantinoplei după anul 1391 a înființat două mitropolii, dintre cari una este a *Transilvaniei*, pe care proprie patriarhul numai a reînființat-o.

Această aserțiune și-o întemeiază pe următoarele neadevăruri:

1.) Că Codinus ar fi scris cuvintele citate.

2.) Că sub Ungro-vlachia sunt de a se înțelege »toate țările locuite de Români«, și prin urmare că dintre cele două mitropolii din Ungro-vlachia, una este a *Transilvaniei*.

3.) Că cele două mitropolii din Ungro-vlachia s'au înființat după anul 1391, când patriarhul ar fi promis Românilor din Maramureș, că le va da iarăși mitropolit (vezi cuvintele d-lui Păcățian de la pag. 103 din cartea d-sale).

4.) Că Mitropolia Moldovei s'ar fi înființat »în primele decenii ale secolului XV.«

Toate aceste patru puncte sunt absolut false, și dacă d-l Păcățian ar fi ținut samă de cercetările ce le-au făcut istoriografii români după anul 1883, când a apărut cartea d-lui Ardeleanu, ar fi putut cunoaște starea adevărată a lucrului și nu ar fi făcut deducțiuni false din premise false și imputări nemeritate la adresa d-lui Jorga și a mea, cum face la pag. 105.

Cartea »*De officiis et officialibus magnae ecclesiae et aulae Constantinopolitanae*« nu este scrisă de *Georgios Kodinos*, ci de *Curopolata*, și s'a scris în jumătatea a doua a veacului al 14-lea (Krumbacher, *Geschichte der byzantinischen Literatur*, pag. 424—425.) iar nu în secolul al 15-lea, cum zice d-l Păcățian.

Sub *Ungro-vlachia* nu sunt de a se înțelege »toate țările locuite de Români«, ci este de a se înțelege »*Țara-Românească ca principat dependent de Ungaria, în deosebire de altă Vlahie fără asemenea legături cu statul ungar*«, ceea ce a dovedit până la evidență d-l Onciul în scrierea sa »Titlul lui Mircea cel Bătrân« (Convorbiri lit. num. 11 ex 1901 pag. 1013 și urm.), și prin urmare nici una din cele două mitropolii înființate în Ungro-vlachia, nu a putut fi în Transilvania.

Dintre cele două mitropolii din Ungro-Vlachia, una a fost înființată la 1359 și altă la 1370 și prin urmare patriarhul Antonie nu a putut promite Maramureșenilor la 1391 înființarea sau restaurarea unei mitropolii, care era înființată cu zeci de ani mai înainte, nu în Ardeal și Ungaria, ci în Țara-Românească.

Mitropolia Moldovei s'a înființat, nu »în primele decenii ale secolului XV«, ci în 1374.

Toate acestea sunt adevăruri deplin stabilite prin istoriografia română de la 1883 în coce.

Ce privește mitropoliile din »Ungrovlachia« sau »Țara-Românească« (Muntenia), domnul Hasdeu ne spune, că la anul 1359 »se încuviințează de către patriarhul ecumenic Calist I. o mitropolie românească la Curtea de Argeș, numindu-se *primul* titular *Iacint Kritopol* cu titlul de: a toată Ungrovlachia și al *Plaiurilor*« (Negru-Vodă pag. CCLXXIV). Aserțiunea sa și-o dovedește d-l Hasdeu în aceeași carte la pag. CCI. Afară de mitropolia »a toată Ungro-Vlachia

și a *Plaiurilor*« înființată la 1359 sub Alexandru Vodă, domnul Hasdeu, rezimându-se pe documentele de la pag. CCXXXI și urm., constată, că la 1370 »prin înțelegere cu patriarhatul constantinopolitan, *Vladislav-Vodă* înființează o a doua mitropolie românească, cu reședința în *Severin*, anume pe Mitropolitul *Antim*, fratele mitropolitului *Iacint Kritopol* de la Curtea de Argeș« (p. CCLXXVI) îl pune mitropolit la Severin.

Aceste fapte sunt adevărate prin actele patriarhatului constantinopolitan (Miklosich-Müller, *Acta Patriarchatus Constantinopolitani* I, pag. 383, 385, 386, 532, 535.), cari ne arată mai departe, că Mitropolia *Vidinului* s'a înființat la 1369—1370 (Ibidem I, p. 533, 551.) a *Haliciului* (Galiției) la 1371 (Ibid. pag. 578), a *Moldovei* la 1374, dar despre aceasta se face pomenire în actele patriarhatului numai de la a 1393 încoace (Cf. Onciul I. c. p. 1016).

Mitropolia Severinului a fost de scurtă durată, ceea ce ne spune tot domnul Hasdeu (în I. c. p. CCXXXIII): »Cele două mitropolii ale *Ungro-Vlachiei* au durat numai sub ambii frați *Vladislav-Vodă* și *Radu-Negru*, desființându-se apoi cea *oltenescă de la Severin* și generalizându-se numai cea din Muntenia, a căreia reședință nu putea să fie airea, de cât la Curtea de Argeș, de vreme ce acolo reședeau de preferință Domnii, începând de la *Alexandru-Vodă*.«

La toată întâmplarea mitropolia orientală a Severinului nu mai exista pe la anul 1382, când găsim acolo, pe cum am văzut, o episcopie catolică, asemenea de scurtă durată.

În locul mitropoliei românești a Severinului s'a înființat apoi episcopia »*Noului-Severin*«, sau a »*Râmnicului*«, pe cum ne spune »*Pravila*« tipărită în Târgoviște la 1652, care referindu-se la întocmirea făcută de *Andronic II Paleologul*, împăratul bizantin, zice: »*Deacia* apoi s'au făcut la *Ungrovlachia, adecă în țara Muntenescă* doi Mitropoliți, însă unul ține locul Anghirei (la început ținea locul *Nicomediei*, iar de la 1776 încoace al *Cesareei Capadociei*), și se chiamă *Exarch a toată Ungurimea și al Plaiului*. Iar altul se chiamă *Mitropolit laturii Țării Muntenesci spre Severin și locul fiind al Amasiei*. Acum însă nu se chiamă acela Mitropolit, ce episcop, pentru că sunt doi episcopi sub Mitropolitul țării *Muntenesci*, adecă *Râmnicul* și *Buzău*. *Râmnicul* mai mare, iar *Buzău* mai mic. Mitropolitul acesta are *Blagoslovenie* de chirotonisesc și pe *episcopii țării Ardealului* (vezi, că nu sunt mitropoliți!) din țara ungurească, așisderea și pe cei de loc ai lui.« *Lesviudax* în Istoria sa bisericească, de unde am luat pasagiul citat al »*Pravilei*« (pag. 309.), ne arată apoi la p. 431 catalogul episcopilor »*Râmnicului și Noului Severin*«, dovedind că aceștia au urmat mitropolitului din vechiul Severin.

Cunoaștem deci toate episcopiile catolice și toate Mitropoliile orientale existente în secolul al 13-lea și al 14-lea pe teritoriul locuit de Români de din coace de Dunăre.

Cunoaştem perfect împrejurările şi timpul, în care acelea au fost întemeiate. Nu găsim însă nici Mitropolia Belgradului, sau a Transilvaniei închipuită de domnul Păcăţian, şi prin urmare fără nici un temei, a pus d-sa în gura patriarhului Antonie de la 1391 promisiunii, cari acel patriarh nu le-a rostit, că adevărat va da Maramureşenilor o Mitropolie. Şi fiindcă d-sa are cutezarea să afirme, că eu numai pentru aceea n'am amintit nimica despre scrisorile lui Kodinos, »pentru că aceste afirmări categorice ale unui contimpurau puteau să aibă influinţă împedecătoare asupra noii teorii», să-mi permită a-i respinge cu indignaţiune astfel de insinuări răutăcioase, asemenea cărora are mai multe, şi a-i declara, că nu le primesc de la un om, care nici astăzi nu ştie, când s'au înfiinţat mitropoliile din Țările române, punând înfiinţarea lor după 1391 şi în primele decenii ale veacului al XV-lea.

Cel ce este orientat cât de puţin în istorie ştie, că întemeierea şi organizarea ierarhiilor bisericesti urmează de comun numai după ce s'au înfiinţat şi orânduit statele, pe a căror teritor se află ele. Astfel am văzut, că pas de pas cu cucerirea ungurească în teritoriul locuit de Români, se înfiinţau şi episcopii catolice, nu numai în Ungaria şi Ardeal, ci şi dincolo de munţi, în Moldova şi Țara-Românească, şi că alături cu episcopiile catolice nu s'au putut înfiinţa şi există episcopii orientale. Îndată ce însă s'au înfiinţat şi consolidat statele române şi şi-au asigurat existenţa faţă cu Ungaria, episcopiile catolice înfiinţate de Unguri dispar, ori altele, cari se înfiinţază mai târziu, sunt de o viaţă foarte scurtă, iar în locul lor se ridică Mitropoliile din Țara-Românească şi Moldova. Sub înfiinţarea şi cu ajutorul acestor Mitropolii şi a statelor române, elementul românesc din Ungaria şi Ardeal, care a fost găsit de Unguri neorganizat în stat naţional şi prin urmare fără de ierarhie proprie, şi a fost împins şi strâmtorât spre munţi şi peste munţi şi înlocuit cu coloniştii maghiari, săci şi germani (sasi), încetul pe încetul s'a recules din catastrofa, prin care a trecut, a început a recuceri vetrele, din cari fusese izgonit, şi ajutat şi de alte împrejurări, cari nu e locul a le expune, aci s'a întărit, în batul tuturor asupririlor, așa de mult, în cât cu timpul a ajuns să aibă episcop, tocmai în cetatea, unde şedea şi poruncia episcopului transilvan, cel ce odinioară avuse jurisdicţiune şi peste Țara-Românească.

Istoria încă şi are logica sa şi cine scrie trebuie să ţină samă de ea, căci altcum clădesc numai castelul în aer.

Domnul Haşdeu descriind starea bisericeşti orientale din Țara-Românească înainte de înfiinţarea Mitropoliei din 1359, din Alexandru-Vodă, zice: »Negotând cu Papa Clemente VI, Domnul ţinea totuşi a se afirma ca ortodox. Până atunci Românii nu aveau un vlădică pământean şi absolut nici o mănăstire. O fi fost pe alocuri din când în când călugări pribegi din Bulgaria, sau din Sărbia, în realitate însă era un fel de organizare presbiteriană primitivă, fiul popii devenind popă prin moştenire» (Negru-Vodă pag. CCI). Tabloul acesta în esenţă generală este corespunzător reali-

se făceau preoţi prin moştenire, ci prin chirotonire de la episcopii din Bulgaria, iar încât pentru noi şi pentru Moldoveni, parte din Bulgaria, parte din Haliciu, şi prin episcopi, cari din când în când se furisau din Țările vecine pe teritoriul locuit de Români, cum erau acei »pseudo-episcopi» despre care vorbeşte papa Grigorie IX, că petreceau pe la 1234 în episcopia catolică a Cumanilor din Moldova (Hurmuzaki, Doc. I, 132.)

Dacă însă după constatările domnului Haşdeu, care a făcut obiect de studiu special tocmai veacul al 13 şi 14-lea, n'am avut nici un episcop pământean, şi cu atât mai puţin un Mitropolit în Țara-Românească, unde se succedea deja mai mulţi voievozi români dependenţi de regele ungar, cum se poate închipui aceasta pentru Ungaria şi Transilvania, unde dominaţiunea ungurească cu o mare ierarhie catolică era nemijlocită şi foarte puternică?

Dar să lovim cuiul drept în cap! Ne sunt cunoscute actele patriarhiei Constantinopolitane, din cari putem vedea toate mitropoliile aparţinătoare acestui patriarhat. Niciăiri însă nu se face nici cea mai mică amintire despre închipuita mitropolie a Belgradului, sau Transilvaniei, cu toate că, ori cât de modestă să fi fost aceasta mitropolie, şi chiar şi când din timp în timp s'ar fi întrerupt şirul mitropoliilor ei, amintirea ei ar trebui să se facă în actele din cestiune, căci chiar şi despre mitropoliile şi episcopiile apuse se ţine evidenţă la respectivele patriarhate. Avem catalogul, în care se înşiră după demnitatea lor toţi mitropoliţii şi toate mitropoliile grecesci. Cum ar fi putut el însă tăce despre închipuita mitropolie a Belgradului, sau a Transilvaniei, dacă ea ar fi existat vre odată? Si când cineva vede, sau ar trebui să vadă acestea, cum mai poate visă despre o mitropolie a Românilor din Ardeal şi Ungaria (vezi, *Historiae Bizantinae*, XI, p. 351.)

Mitropolia Românilor de dincoace de Dunăre, înainte de înfiinţarea Mitropoliei lor din principatele române, era deci dincolo de Dunăre la *Ochrida*, ceea ce recunoaşte şi Melchisedec în scrierea sa »Biserica românească în luptă cu protestantismul» (*Anal. Acad. rom. ser. II, t. XII, pag. 46*). De fapt însă Românii din Ungaria şi Ardeal în secolul al 13-lea şi 14-lea au atârnat în parte şi de la Mitropolia *Haliciului* din Galţia până pe la a. 1387.

Să vedem însă, cum s'a putut întâmpla aceasta.

Dr. A. Bunea

Ziua Deşteptării

povestire populară de AUREL FODOR
paroeh în Asehileul mare.

(Continuare).

Pentru-că nici nu lasă copiii noştri de la şcoală şi îi lasă de capul lor; copiii nevrisciei bat uliţele, batându-şi joc de oamenii bătrâni, fumând din câştig nelegit

şi lasăm să-şi facă jocuri — şi-şi dedăm la fală mândrie şi beţie. La biserică nu-i mânău. de merg cum să poartă acolo — nău grije părinţilor, ca şi când nu ar fi. Astfel de oameni nu au altă dorire de cât să se căsătorească. să-şi siléscă părinţii să pună averea pe ei, ca ei să o potă prăda mai lute; pentru-că în ei nu există alt simţ. de cât simţul plăcerilor trupesti — a. beuterei — şi a câştigării de averi ori pe ce cale, — de cinstea. grija părinţilor vorbă nu, ei numai averea aceloră o doresc apoi nu le pasă dacă aceia la bătrâneţă rămân în drum.

Aci să naşte întrebarea că cine e de vină? Iar ca la întrebarea aceasta înşi-vă să aflaţi răspunsul cuvenit întreb şi eu: Cine e de vină dacă cuiva fie pentru-că nu-i bun fundamentul, fie pentru-că sunt răi păreţii fie pentru-că nu-i bun acoperişul i-să ruinează casa? Pe cine învinuiţi atunci — nu pe capul zidirei — pe domnul casei?

Acum vă întreb de nou — dacă un om să nimiceşte să face blăstămat fie pentru-că în casa părintească nu i-s'a pus temel bun fie, că la stricat şcolă, — fie că la stricat societatea cine e de vină — nu părinţii lui? Eu zic că da.

Priviţi acum la acest sieri şi cercetaţi pe cei ce îl încunjură — vedem aci un tată care abia îşi poate purta mâinile trâmărânde către gură o mamă care abia să trage către mormântul fiului ei rămas în frigul cel înfricoşat a Iernei ca de toc fără ajutor, grijitor, bucate şi haine — vedem o soţie în florea vieţii îmbătrânită sub sarcinile vieţii şi trei copilaşi în vrăsta când alţii nu cunosc de cât veselie. cu faţa palidă de griji şi supărare. — Şi plânsul ne înecă.

Plângem, — plângem pentru-că dacă ne aducem aminte că nu de mult ocolul acestor bătăni plin era de vite pe masă bucate alese îşi afla locul. patul lor môle şi cald era casa lor caldă şi curată — şi azi. vai azi fără ca ei să prade; n'au cojile uscate cu ce să le moie. de cât în apă, n'au casă săl adăpostescă. haine să şi acopere trupul. — Iar copil să uită numai cum alţii să îmbracă. au hrană de ajuns — şi lor. vai lor. şi pâinea le ajunge pe subţire. căci dacă să va găta. cine va aduce alta în loc! — Plângem pentru-că ne vine în minte cu câtă nădejde de fericire a păşit aceasta femeie la căsătorie şi cât de amar s'a înşelat în aceea, cât bine a aşteptat ea în viaţă şi ce nenorocire a ajuns acest suflet — bun şi blând.

Curgând lacrimile noastre ni să pune întrebarea ce e cauza nefericirii atâtor fiinţe nevinovate — şi cercând după răspuns nu căpătaş altul. de cât lipsa de îngrijire nebagăren de samă a părinţilor de fiul lor. Au pus temelie bună dar păreţii n'au fost de treabă — acoperementul a fost de tot rău. Zidirea s'a a tot slăbit — până când odată — un vânt a ruit-o — şi a lăsat pustii pe cei ce s'au adăpostit sub ea.

Vouă fi mei vi să pare rar acest lucru — vă minunaţi de el — dar nu aveţi la ce pentru-că acesta e numai începutul durerilor.

(Va urma.)

Considerațiuni.

(Continuare.)

Să descrii evoluția acestui curent sănătos învictor, puternic, ar fi să știi istoria românească de din coace de carpați, și în unele perioade și de dincolo, să înșiri toate tendințele, încercările, luptele, rezultatele, țintele călăuze a poporului cu episcopii în frunte.

Ar trebui să ești din veacul 18 să vii într'al 19 și aici să continui tot pe calea începută până la amănuntele redesteptării și luptelor din 48.

Vei găsi în toate evenimentele acestea, ori în celea mai însemnate pe episcopi în frunte, răzimați pe sprijinul preoților și mirenilor, de samă, având cu toții aceleași dorințe, ce la avea poporul, deșteptat tot de ei. — Sunt rari revoaltele a căror inițiatori și conducători sunt — în mare parte, preoți, de nu conducători fizici cel puțin morali. Revoluția Românilor din 48 însă a fost în mare parte de așa, și asta ne spune mult, foarte mult: ce rol are la noi preotul. Imprejurările să schimbă cu viața, care ea însăși e o continuă schimbare, o continuă luptă. Luptă continuă! Da, o luptă între două ostiri d. e. dacă ține o zi, două, o lună să schimbă: își schimbă ostirile vrășmașe pozițiile, se încunjură, să alungă, să retrage, schimbă gloanțele, armele, poate și căpitani. Dacă ar sta în același loc și s'ar folosi de aceleași mijloace de izbândă cu cari au început, lupta n'ar putea să fie mult, ci s'au o parte, sau alta ar trebui să se dea învinsă. De oare ce însă nici unul nici altul dintre dușmani nu vrea să ajungă sub stăpânirea celuilalt, recurg la mijloacele pomenite mai sus.

Viața e luptă. Un adevăr vechiu ca lumea. Nici nu-l poți spune în formă nouă, ca alte adevăruri. Multora poate le-ar mai plăcea să nu fie luptă, să fie d. e. o continuă tigneală. — mâncări, beuturi tăbac, — alții mai simțitori, ori mai bine, nervoși, mai susceptibili să iriteză în potriiva acestui fapt: că adevărat cine a avut dreptul să ne dea o fire de așa și să ne așeze între așa împrejurări, ca lupta vieții să fie necesară cestia văd mai departe ca cei dintâi, văd că o continuă tigneală — după firea care o avem e imposibilă. Îmi vine aici în minte o poveste din „Sămănătorul“. O împărăteasa vestea prin trimiși săi la lume și la țară, că ce minunată e împărăția ei, ce bunătăți are; că toate plăcerile le vor avea cei ce-or merge în domnia ei — nu avea locuitori aceasta împărăție. Și pentru toate bunătățile, noilor locuitori nu li să cerea de cât un singur lucru: să nu lucre nimic. Asta era oprit sub pedeapsă de moarte. Și să înțelege că nu au venit ei au plouat oamenii. — Dar în curând li s'au urât fără de muncă, au lucrat, și într'o desperare și învâlmăgală generală locuitori să pustiiră în mânia nemiloasei crăese.

Sunt alții în sfârșit cari și ei văd necesitatea luptei vieții, dar nu să revoaltă, ei întăriți de credința lor, care le spune ce e rostul luptii acestei, să supun.

Și să înțelege că aceștia lucră mai înțelepțește. Căci lupta rămâne, ori cum am judeca noi, și nu pe o zi, pe două, ci pe viața întreagă, și în întregul șir de vieți.

Dar lupta asta a vieții, chiar prin caracterul ei că ține cât și viața, numai atunci poate fi purtată cu înțelepciune, cu cumpănire și cu sorți de izbândă când se folosește de mijloacele celea mai ducătoare la scop, și acestea sunt celea mai acomodată împrejurărilor. Aceasta e natura ori cărei lupte mari: să schimbi poziția, dacă asta nu te mai favorizează, să schimbi armele, dacă nu se pot folosi cu succes, să schimbi conducătorii, înlocuindu-i cu alții mai pricepători, și cari știu mai bine deștepta și nutri curajul ostașilor, vorbindule la inimă.

(Va urma.)

BIBLIOTECA UNIREI.*

1. **Benhur** sau zilele lui Mesia, de Levis Wallace, 2 v. 2-90
2. **M. Eminescu. Studiu critic** —.90
3. **Câte-va momente din începuturile bisericii rom.** de C. Auner —.20
4. **Nume de familie la românii din Ungaria**, de A. Viciu. —.12
5. **Din viața lui I. Micul** de M. Străjan —.16
6. **Albertina. Povestire** de Dr. V. Bojor. —.30
7. **Cestiuni din dreptul bis. unite p. I. II.** 3-40
8. **Cele două fețe ale lumii** de Nicu —.30

*) Aceia, cari vor comanda de odată toți 8 nrli, li primescu 5-70 cor. în loc 7-98 cor.

BIBLIOGRAFIE.

A apărut:

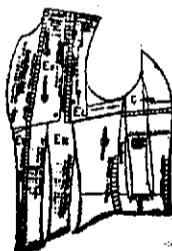
„Sămănătorul“ Nr. 25, cu următorul cuprins: N. Iorga. — Arta lui Ștefan-cel-Mare. G. Vălsan. — Călugărul (poesie). I. Ciocărlan. — Din munți: La Stână (schită). Vasile Pop. — Train (schită din viața cerșetorilor). N. Iorga și I. Sc. — Cronică. Numărul 20 bani.

Cărți ce să pot căpeta în Libraria Seminarială

Floricele de câmp, de A. C. Domșa . . .	1.—
Căntece Șabo	1.—
Studii și Biografii. Dr. I. Rațiu . . .	2.—
Geniū pustiu, Eminescu	2.—
Drumuri și orașe Iorga	2-50
Poesii de Alexandru	3.—
Teatru I. II. Alexandria 1-50 . . .	3.—
Vers și proză Alexandrescu	1-25
Novele A. Brătescu-Voinesci	1-50
Liter. pop. Eminescu.	1-50
Ciocoi N. Filimon	1-50
Legende și basme Ispirescu.	1-50
Povești, I. Creangă	1-50
Vorbe înțelepte A. Popoviciu.	1-50
Vatra Părăsita Slavici	2.—
Din Bătrâni	2-50
Visuri trecute. Ciura	1.—
Biblioteca Minervei 22 nr. fie care număr 15 fl.	

Editor și redactor răspundător:

Aurel C. Domșa.

marca fabricii

De mare însemnătate pentru Dame!

Fie care P. S. Dómnă își póte însa-și pregăti cu o ușurință de neînchipuit

==== talia sa după ori ce modă ====

cu ajutorul aparatului de croit talie pentru dame

inventat de **Anton Guschelbauer**. A fost censurat de academie. și posedă nenumărate scrisori de recunoștință.

Își are patenta și e scutit prin lege în toate statele culte.

*** Prețul unui aparat e 3 oor. franco rambursat. ***

==== Se caută agenți ====

==== Prospecte să trimit la cerere gratis ====

Cu totă stima:

Antal Guschelbauer.

Sopron.

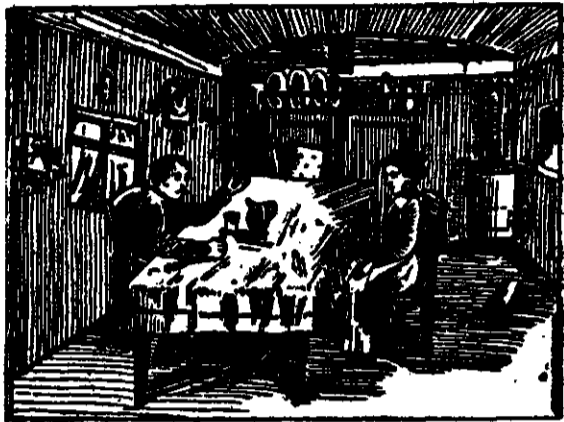
La cununie în gura morții!

Istorie adevărată povestită de Ioan Simreich, în Comarom-Tarján (reproducerea oprită).

Era după secerat când într-o Duminică după amiază cu bătrânul învățator ședeam sub un arbore, a cărui povestiri tot de una le ascultam cu plăcere. Cu ocaziunea aceasta ne-a povestit despre amicul său.

Francisc avutul — așa zice — a fost jude și om tare plăcut; dintre cele 2 fete ce avea una Maria de 18 ani în timpul acesta să găta să se mărite după fiul avutului neguțator de vite Martin.

A doua fată bolnăvicioasă era o copilă de 14 ani care deja din copilărie suferea de reumă, mâinile și picioarele ei tot de una erau umflate. Afară de acea durere de cap, batere mare de inimă și amețeli o chinuiau încontinuu și fiind că zăcea tot în pat nici apetit nu avea. — Avutul nu a cruțat banii ca să-și

A zis: învățatorul mi-a pretin vechiul ei să-mă fie martor, nime altul

insănătoșeze fata, durere înse că nu au folosit nimic. Înainte de acesta cu 3 ani, când fata cea mai mare Maria ar fi trebuit să se mărite, Francisc bogatul nici el nu scie pe cine să aleagă martori de cununie fără ca să supere pe vre unul dintre vecini, pentru că pe avutul toți îl iubeau.

Atunci i-am venit în minte eu și timpul acela frumos ce l-am petrecut aolaltă în miliție. Se sfătuia cu muere-sa asupra alegerii martorelui, zise: „Învățătorul mi amic vechiul acesta va fi martorele, nime altul.“ Cugetul acesta numai Dumnezeu i-l șoptit.

În fine ziua ospetului a sosit. Din întreașă împrejurimea sa adunat ospetii. În biserică preotul a ținut o vorbire pătunzătoare; apoi pe lângă musică am plecat către casă, unde apoi pe lângă vin, musică și joc a fost o petrecere bună.

În curând s'a ivit tulburare mare. Francisc avutul ca lovit de fulger a picat la pământ, tot trupul îi tremura și fața îi era zdrobită.

Musica a încetat, și ospetii înmărmuriți stăteau în jur. Imediat au deschis ferestile, și l'au spălat cu apă și oțet, dar în zădar. Fe meiele și fetele între strigăte își smulgeau părul de desperare. O privesc înfiorătoare și eu stam neputând ajuta nimic pe neputincios. Numai de cât îmi vine o ideie mântuitoare și

Preținul Francisc și-a deschis numai de cât ochii și șopti: „Încă, încă!“

zic soției mele: „Dă-mi de aici avea la mine numai o sticlă de Elsa-Fluid de alui Feller, acea sigur ar ajuta.“ Soția mea numai de cât a început a căuta prin posunare și spre norocire a aflat 2 sticle; numai de cât am ingenunchiat lângă Francisc l'am freat de deasupra inimii, capul și vre-o câte-va picături i-am turnat și în gura Prietinelui Francisc și-a deschis numai de cât ochii și șopti: „Încă, încă!“ Iam mai dat încă 10 picuri, după cari s'a simțit și mai bine, așa ea s'a putut scula. Toți plângeau de bucurie.

Ospetii s'a continuat apoi în voie bună, și au beut ospetii în sănătatea lui Feller V. Jenő, care a pregătit Elsa-Fluid. După un ceas stăpânul casei s'a simțit foarte bine. — Toți ospetii mă întrebașă, că de unde mi-am câștigat miraculosul Elsa-Fluid, la ce le-am povestit apoi cum corporalul Hoffer, era așa

de morbos de stomac, de greață, nu avea poftă de mâncare, și pe lângă aceea avea vătămătură și junghiuri, că i dase drumul de la miliție. Nici acasă înse nu s'a simțit mai bine, slăbia pe zi ce mergea, avea colică și dureri prin piept. A folosit o multime de spirturi, fluide, despre cari cetise prin calendare, dar nu i-a folosit nici unul.

A cetit apoi odată despre Elsa-Fluid și Elsa-Pilule, de Feller și-a și comandat de la farmacistul Feller V. din Stubica Centrală 82. 12 sticle de Elsa-Fluid cu 5 cor. și 6 scutule de Elsa-pilule cu 4 corone. Spesele de postă însuși farmacistul le-a plătit. Pe zi de 3 ori a luat în lapte dulce

câte 20 picuri și cu Elsa fluidul curat pe de-afară și-a freat stomacul, pieptul și peste tot unde simția durere; din pilulele Elsa pe zi de 2 ori a beut 4 bucăți și starea lui din zi în zi s'a îmbunătățea, acuma înse e deplin sănătos, și ori și cu pentru ori ce năcasuri numai Elsa-Fluidul și pilulele Elsa a lu

Feller le recomandă. De present în comuna întreașă mai toți folosesc Elsa-Fluidul lui Feller cu deosebire la arsuri, la împunsături, și a vărșatului și limbricilor la copii, și spre vindecarea ochilor slăbiți.

Un om a fost mai orbit și după ce s'a spălat 6 săptămâni cu Elsa-Fluidul lui Feller mestecat cu apă, iar și-a dobândit vederea și vede ca în tinerețe.

Afară de aceea mai folosesc Elsa-Fluidul la scrintituri, la durere de piept, la scuipare de sânge, răgușală, șgârțuri contra usudării, ba și în contra iritării prea mari, lipsă de sânge, amestecat cu pilule Elsa și în contra gălbănirii.

Și eu însuși zise mai departe învățătorul numai fluidului Elsa pot mulțumi că mi bine iară, pentru că înainte de am povesti mie amicul Hoffer despre adevăratul Elsa-Fluid am cugetat că mai mult în veci nu voi mai vedea așa mi s'a fost slăbit ochii.

Prietinul Francisc numai de cât și-a procurat de la Feller V. Jenő apotecariu Stubica, Centrale

Nr. 82 (comit. Zagrab) și după câte-va săptămâni și fata cea mai tineră s'a însănătoșat deplin. Acuma în semn de mulțumită cumpără pe săptămână 1 tuțet cu 5 cor. pentru s'raci.

Încă și din ospetii cari au venit la ospetii mulți au procurat Elsa-Fluidul și pilulele Feller, ajungând succese bune

chiar și la scorfulă, influență, catar și cu deosebire la durere de dinți.

Acosta este naratiunea învățătorului bătrân și pe care cu puțin, mai înainte mi-a povestit-o un amic. De sine să înțelege, că și eu am procurat Elsa-Fluidul lui Feller și așa de sănătos m'am făcut în cât am scris farmacistului mai multe epistole de mulțumire. Lui Andrei Sanveber i-s'a însănătoșat soția de durere de cap și de dinți. Muierii lui Francisc Goldschmidt la vindecat durerea de stomac. Andrei Hey îl folosesc ca medicină generală.

Michail Eichard a avut un prunc care așa era de debil încât putea zice că e mai mult mort ca viu, atunci i-a dat Elsa-Fluid de a lui Feller în lapte dulce și acuma așa e de sănătos că toți se miră de el.

Sebestyen Heidinger mai a nebulit de durere de dinți, Elsa-Fluidul însă i-a folosit.

Antoniu Călbach și Bartol Ivan lauda Elsa-Fluidul în contra durerii de stomac, și Elisabeta Stréli numai cu Elsa Fluid s'a vindecat de batere de inimă.

Încă și omenii sănătoși folosesc Elsa-Fluidul când se spală.

Adevăratul Elsa-Fluid alui Feller

(Fluidul de esență de plante cu miros plăcut alui Feller), provăcut cu marca „Elsa.“ pe ori ce sticlă și pe ori ce instrucție trebuie să fie marca alăturată cu numele „Elsa“ și subscrierea „Feller.“ În timpul din urmă după ce Elsa-Fluidul se bucură de o trecere foarte

s'au pus în circulație din partea unor speculanți fără conștiință diferite imitațiuni sub numirea de Gold-Else-Fluid, Luisa-Fluid Salvator-fluid, Horgony-fluid etc. Să ne ferim de ast fel de imitațiuni pentru că numai cel provăcut cu marca „Feller“ este Elsa-fluid veritabil. Comisiunea sanitară a examinat-o și aprobat-o. La espozițiile din Berlin, Roma, Londra, Paris și Nizza Fluidul Elsa alui Feller a fost premiat cu medalie de aur, mai pe urmă a fost decorat cu medalia de argint a ordinului crucea roșie din Spania.

Se spedză cu rambursă ori trimițind banii înainte dimpreună cu instrucția, spesele de postă și ladă:

12 sticle	saū 6 st. duble	5.— cor.
24 "	" 12 "	8.60 "
36 "	" 18 "	12.40 "
48 "	" 24 "	16.— "
60 "	" 30 "	20.— "

Gratis Mai puțin de 12 sticle nu se spedză primesc tot la 12 sticle o sticlă de Elsa Fluid.

Numai Elsa-Fluidul lui Feller e bun. Econsult să se comande recomandat.

La Elsa-Fluidul se recomandă, ca cel mai bun mijloc laxativ pilulele Elsa Rebarbara de Feller. Cu totul nestrictăciose. Efect sigur și iute. Nu produce dureri, face poftă de mâncare, ajută mistuirea, curățește stomacul. O legătură (6 tegule) cu instrucțiunea 4 cor. franco. Neenumerate epistole de recunoștință.

Adevăratul prav de insecte alui Feller cu marca „Elsa.“ Acest prav omoră insectele stricăcioase de prin case, grădine, grajduri, vii, cum is de muscele, purcii, moliele, păduchii, ștelnișele, furnicele etc.

Prin folosirea acestui prav s'a cruțat foarte mult și fiind efectul lui admirabil s'a recomandă cu totă căldura, 1 tegulă 1 cor. dacă se comandă de odată cu Elsa-Fluid. la din contra singur costă 5 cor. franco,

St. D. FELLER V. JENŐ, farmacist în Stubica,

Centrale 82. cot. Zagrab.

Sun convins că ori cine care procură Elsa-Fluidul și va proba în continuu îl va avea și nu se va mai lipsi de el și-mi va fi recunoșcător. Să ne ferim de imitațiuni și se procurăm direct din Stubica, adresa s'a scriem precis.

Elsa-Fluid are mare efect la durere de cap și urechilor, la dureri de dinți și stomac, la răul cu un cuvânt la ori ce morb. —

GEORGE KIRÁLY, Szt.-Lőrincz (com. Baranya).

Elsa-Fluidul D-tale e un escelent medicament de casă, care zilnic ajută foarte mult la neorânduile și schimbările vieții.

Med. Dr. JOSIF ESTMEISTER, medic Wildenau, posta Aspach, Innkreis Tirol.

(29) 24-26 Fundat în anul 1789.

ERNEST KRICKL & SCHWEIGER,
 literanți de curte ces. șireg. pentru materie de mătășă și ornamente sacre.

Viena I. Kohlmarkt 2.
 „la porumbul alb“.

Recomandă
 ornamentele sacre, pregătite strict după ritul grec, ca de es. falone, diaconale, sticharii, saccos, omofor, epigonation, mitre, mandif, plascanice, baldachine, prapori etc. cum și toate utensiile și vasele sacre de metal, ca disc, ciboriu, cruce, chivot, artoclasie, tricheriu și dieheriu, cadelnițe, candelabre etc. toate pregătite solid și cu prețul cel mai ieftin de fabrică.

Cataloage ilustrate se trimit la cerere gratis și franco.

Comunicarea trenurilor

prin gara Küküllőszög (Blas)

(valabil din 1 Maiu 1904).

cătră	g a r a		de la
Teuș — Tövis			
226	persone	persone	102
1248	mixt	mixt	215
735	accelerat	accelerat	904
252	accelerat	accelerat	1228
Copșa — Kis-Kapus			
104	persone	persone	221
216	mixt	mixt	1243
905	accelerat	accelerat	734
1228	accelerat	accelerat	251
S ó v á r a d			
408			
248	mixt	mixt	826
			650

Senegin contra tusei, răgușelii, durerii de piept, ofitei, tusei măgărești, catarului astmei, greutateii de respirat, lungorei și tusei seci. **Vindecă sigur și repede.** Prețul 1 cor. 20 fil. și 2 cor.

Capsic unsore. Contra durerii de ose, podagreii, reumatismului, răcelilor, durerilor de cap, dinți și nervi, precum și scrintiturilor. Cele mai îmbetrânite bóle le vindecă. Prețul 1 cor. 20 fil. și 2 cor.

Centarin. Contra morburilor de stomac, precum lipsa de apetit, mistuirea rea, catarul și aprinderea de stomach, greața și vomarea, sgârciurile cele mai grele. Leac sigur. Folosește și la curățirea sângelui. Prețul 1.20 și 2 cor.

Kaljodsarsaparil. Mijloc excelent pentru curățirea sângelui la sifilis, morburile tinerețelor 1 sticlă 2 cor.

Laxbonbons. Închiderea scaunului e cauza diferitelor morburii, pecum palpitarea de inimă, ameteii, dureri de cap și altele. Deci cine suferă de încheierea scaunului numai de cât se comandeze **Laxbonbons** zaharele purgative, plăcute și dulci la luat. Pețul 1 cor.

Chemicale, drogue, legături și bandagerie chirurgice. Instrucție pentru prepararea diferitelor vinarsuri, liqueruri, rum și altele. Teuri ruseice, Parfumuri, săpunuri, crem excelent pentru față și mâni. Articoli cosmetice, oleu pentru păr. Esență pentru picatul și întărirea părului. Apa de gură și dinți pe cum și prav. Ori ce fel de articlu din bransă. Tóte fórte ieftine. Faceți întrebare și Vă veți convinge.

Cornel Demeter,
 apotecar în Békás-Megyer, 41 Bpest mellétt).
 12 (1-10)

Cruce sau stea dublă

electro-
magnetică

D. R. G. M. Nr. 88503.

Vindecă și inviorează pe lângă garanță: reumă, astmă, (respirație grea), insomnie vijeirea urechilor, auzirea grea, epilepsie, nervositate, neapetit, gălbinare, durere de dinți, durere de cap, impotență, influență, precum și ori-ce morb de nervi. Morbosul, care nu se vindecă în timp de 45 de zile folosind aparatul de sub Nrul 88503, își reprimește banii numai decât. Acolo unde n'a folosit nici un medicament, cercați aparatul meu; sum convins despre sigurul meu aparat.

Prețul aparatului mare e cor. 6. —
 e de aplicat la morburii vechi.

Prețul aparatului mic e cor. 4. —
 e de aplicat la morburii mai ușore.

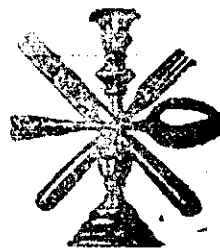
Spediția centrală de vânzare îi trimite în țară și străinătate cu rambursă, sau dacă banii se trimit înainte.

SCHIEFFER D. SÁNDOR
 BUDAPEST, VIII, strada Bezerédy Nr. 3.
 16 (15-52)

Gratuit:

o cumpenă de casă și o masină de fier.

Din cauza imbulzelei prea mari a marfei trimit în totă lumea renumita și de totă lumea plăcuta marfă din argintul de Mexico, și anume:

6 lingurițe, 6 furculițe, 6 linguri de masă, 12 lingurițe de cafea, 6 cuțițe de desert, 6 furculițe de desert, 1 lingură pentru supă, 1 lingură pentru lapte, 2 luminări elegante pentru salon, toate din argint de Mexico

total 46 bucăți numai 6 fl. 50 cr.

Afară de acestea fie-care cumpărător primesce ca dar, și pe lângă garanță

o cumpenă de casă de o putere
de 12 1/2 kgr.

Argintul de Mexico este un metal alb (și dinlăuntru) despre calitatea căruia primesc garanța pe 25 ani. Spedițiunea se face ori prin rambursă ori prin trimiterea banilor înainte.

SCHIEFFER D. SÁNDOR,
 BUDAPEST, VIII, strada Bezerédy Nr. 3.

— Pentru 5 coróne —

trimit 4 1/2 chilo (vre-o 50 bucăți), bun și fin

☉ Săpun de toaletă ☉

pregătit din: trandafiri, lillie, viole, resedă, jasmín, lăcrămióre.

Banii să se trimită înainte, ori se vor ridica cu rambursă.

Alexandru D. Scheffer,
 Budapesta, VIII. Bezerédy 3.